

**İRAN’IN HOY KENTİ ÖRNEKLEMİNDE ŞİDDET
MAĞDURU KADINLARIN ŞİDDET ALGISI**

Masoumeh HAJIHOSSEINLOU

**Yüksek Lisans Tezi
Sosyoloji Ana Bilim Dalı
Doç. Dr. Erem SARIKOCA
2023
Her Hakkı Saklıdır**

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANA BİLİM DALI

Masoumeh HAJIHOSSEINLOU

İRAN'IN HOY KENTİ ÖRNEKLEMİNDE ŞİDDET MAĞDURU
KADINLARIN ŞİDDET ALGISI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Doç. Dr. Erem SARIKOCA

ERZURUM-2023

TEZ BEYAN FORMU

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum "İran'ın Hoy Kenti Örneğinde Şiddet Mağduru Kadınların

Şiddet Algısı " adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının aşağıda belirttiğim koşullarda saklanması için verdiğimi onaylarım.

Gereğini bilgilerinize arz ederim *.

☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

☒ Tezimin/Raporumun makale için **altı ay**, patent için **iki yıl** süreyle erişiminin ertelenmesini istiyorum.

[01.03.2023]

Aslı Islak İmzalıdır

[Masoumeh HAJIHOSEINLOU]

*** LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ELEKTRONİK ORTAMDA TOPLANMASI, DÜZENLENMESİ VE ERİŞİME AÇILMASINA İLİŞKİN YÖNERGE**

.....

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Lisansüstü tezlerin erişime açılmasının ertelenmesi MADDE 6– (1) Lisansüstü tezle ilgili **patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda**, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu **iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.**

(2) Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz **makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış** ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile **altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.**

Gizlilik dereceli tezler MADDE 7– (1) Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlerle ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

(2) Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Graduate School of Social Sciences

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Doç. Dr. Erem SARIKOCA danışmanlığında, Masoumeh HAJİHOSSEİNLOU tarafından hazırlanan bu çalışma 06/ 02 / 2023 tarihinde aşağıda isimleri yazılı jüri tarafından. Sosyoloji Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Selçuk AYDIN

İmza: Aslı Islak İmzalıdır

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Erem SARIKOCA

İmza: Aslı Islak İmzalıdır

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Metin TÜRKMEN

İmza: Aslı Islak İmzalıdır

İmza:

Prof. Dr. Sait UYLAŞ

Enstitü Müdürü

Aslı Islak İmzalıdır

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	III
ABSTRACT	IV
KISALTMALAR LİSTESİ.....	V
TABLolar DİZİNİ	VI
TEŞEKKÜR	VII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDET

1.1. KADINA YÖNELİK ŞİDDET TANIMLANMASI	5
1.1.1. Şiddetin Tanımı	5
1.1.2. Kadına Yönelik Şiddet Türleri	6
1.1.2.1. Fiziksel Şiddet	6
1.1.2.2. Psikolojik Şiddet.....	7
1.1.2.3. Ekonomik Şiddet	7
1.1.2.4. Cinsel Şiddet.....	8
1.1.2.5. Siber Şiddet	9
1.1.2.6. Sözel Şiddet	10
1.1.2.7. Aile İçi Şiddet.....	10
1.1.3. Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri ile İlgili Faktörler	12
1.1.3.1. Madde ve Alkol Bağımlılığı	12
1.1.3.2. Çocuklukta Şiddete Maruz Kalma.....	13
1.1.3.3. Ataerkillik.....	14
1.1.3.4. Toplumsal Cinsiyet ve Kadına Yönelik Şiddet	15
1.1.3.5. Geleneksel Sosyokültürel Yapı	16
1.1.3.6. Devletlerin İhmali.....	17
1.1.4. Şiddeti Açıklayan Kuramsal Yaklaşımlar	18
1.1.4.1. Sosyal Öğrenme Kuramı	19
1.1.4.2. Sosyal Kontrol Kuramı.....	20
1.1.4.3. Baskınlık Kuramı.....	20
1.1.4.4. Kaynak Kuramı	21

1.1.4.5. Feminist Kuram	22
1.1.4.6. Kültürel Kuram.....	24

İKİNCİ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDET YAYGINLIĞI

2.1. DÜNYA'DA KADINA YÖNELİK ŞİDDET	26
2.2. GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE İRAN'DA KADIN KONUMU	29
2.3. İRAN'DA KADIN VE ŞİDDET.....	33
2.3.1. Hukukta Erkeklerin Gücü.....	34
2.3.2. Ekonomik Boyutta Erkeklerin Gücü	35
2.3.3. Denetleyici Kurumlarda Erkeklerin Gücü.....	36
2.3.4. Destekleyici Kurumlar	36
2.4. İRAN'DA KADINA YÖNELİK ŞİDDET İLE İLİŞKİN AMPİRİK	
ÇALIŞMALAR	37

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	40
3.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	41
3.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	42
3.4. EVREN VE ÖRNEKLEM	42
3.5. NİTEL VERİ TOPLAMA VE ANALİZİ	42

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE VERİLERİN ANALİZİ.....	44
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	57
KAYNAKÇA	63
EKLER.....	71
EK 1. Görüşme Soruları	71
ÖZGEÇMİŞ.....	72

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İRAN'IN HOY KENTİ ÖRNEKLEMİNDE ŞİDDET MAĞDURU KADINLARIN
ŞİDDETALGISI

Masoumeh HAJIHOSSEINLOU

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Erem SARIKOCA

2023, 72 Sayfa

Jüri: Doç. Dr. Erem SARIKOCA

Tarih boyunca kadına yönelik şiddet dünya genelinde olduğu gibi İran toplumunda da çeşitli biçim ve türlerde varlığını gösteren son derece yaygın bir toplumsal sorundur. Kadına yönelik şiddet olgusu çeşitli boyutlarıyla insan haklarını ihlali olarak kadınların fiziksel ve ruhsal sağlığını tehlikeye atmaktadır.

Amaç: İran'da yaşayan şiddet mağduru kadınların kadına yönelik şiddet algıları, şiddet ile ilgili tutum ve deneyimlerini tespit etmek, şiddete dair farkındalığı, farklı şiddet türlerine maruz kaldıkları, şiddet olgusunu kadınlar üzerindeki sonuçlarını ortaya koymaktadır.

Yöntem: bu çalışmada nitel araştırma kapsamında yarı yapılandırılmış görüşme form kullanılmıştır. Çalışmamıza katılan 20 yaş ve üzeri aile içi şiddet gören 15 kadınla yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiş ve nitel veri analizi yapılmıştır.

Bulgular: çalışmamızda görüşmeden elde edilen verilerin analizi sürecinde kodlama yapılmış, sonuçlar doğrultusunda kategoriler ve temalar oluşturulmuştur.

Sonuç: araştırma sonucunda görüşmelere katılan kadınların 15'i evlilik sürecinde şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. Kadınlara uğradığı şiddet türlerini sorulduğunda fiziksel ve sözel şiddeti diğer şiddet türlerinden daha çok şiddet olarak algılamaktadırlar. Kadınlarla yaptığımız görüşmeler ve edindiğimiz bulgular sonucunda, kadınların yaş, eğitim ve sosyoekonomik açıdan fark etmeksizin kadına yönelik şiddeti onaylamamaları halde aile içi şiddete maruz kalmaktadırlar. Bu nedenle şiddet gören kadınların şiddete karşı tutumlarının gelişmesi ve daha önemli zihniyet değişimi için eğitim seviyelerinin yükselmesi ve ekonomik özgürlüğünün sağlanması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. Genel olarak, dünyadaki insanların kültürel, sosyal, ekonomik ve siyasi yapısında temelli değişiklikler olana kadar bir kadın haklı konumuna güvenerek kendisine yönelik şiddeti ve ayrımcılığı ortadan kaldıracağını iddia edemez.

Anahtar Kelimeler: Şiddet Algısı, Kadına Yönelik Şiddet, Aile İçi Şiddet

ABSTRACT**MASTER THESIS****PERCEPTION OF VIOLENCE AMONG VICTIMS WOMEN OF VIOLENCE
IN THE SAMPLE OF KHOY CITY IN IRAN****Masoumeh HAJIHOSSEINLOU****Advisor: Assoc. Prof. Dr. Erem SARIKOCA****2023, 72 Pages****Jury: Assoc. Prof. Dr. Erem SARIKOCA**

Throughout history, violence against women is an extremely common social problem in Iranian society, as well as in the world, in various forms and types. The phenomenon of violence against women endangers the physical and mental health of women as a violation of human rights in various dimensions.

Purpose: To determine the perceptions of violence against women, women's attitudes and experiences who are victims of violence living in Iran, their awareness of violence, their exposure to different types of violence, and the consequences of violence on women.

Method: In this study, a semi-structured interview consists of 10 questions was used within the scope of qualitative research. Face-to-face interviews were conducted with 15 women aged 20 and who experienced domestic violence, and content analysis was conducted to analyze qualitative data.

Findings: In our study, coding was done during the analysis of the data obtained from the interview, and categories and themes were created in line with the results.

Conclusion: As a result of the research, 15 women who participated in the interviews stated that they were exposed to violence during the marriage period. When women are asked about the types of violence they have suffered, they perceive physical and verbal violence more than other types of violence. The result of interviews with women showed that the women are exposed to domestic violence even though they do not approve of violence against women, regardless of age, education and socioeconomic perspective. For this reason, it is concluded that women's level of education and economic freedom should be improved in order to improve their attitudes towards violence and to change their mentality more importantly. In general, until there are fundamental changes in the cultural, social, economic and political structure of people in the world, a woman cannot rely on her rightful position to claim for eliminating violence and discrimination against herself.

Keywords: Perception of Violence, Violence against Women, Domestic Violence

KISALTMALAR LİSTESİ

DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
UN	: United Nations
CSW	: Commission on the Status of Women
WHO	: World Health Organization
OVW	: Office of Violence Against Women,
s	: Sayfa
et. al.	: ve diğerleri
IPV	: Intimate Partner Violence
NGO	: Non-governmental organization

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Kadınların Yaş Durumu	44
Tablo 2. Kadınların Eğitim Durumu	45
Tablo 3. Kapsayıcı Tema: Kadınların Maruz Kaldıkları Şiddete İlişkin Alt Temalar ...	45
Tablo 4. Kapsayıcı Tema: Şiddete Maruz Kalmanın Nedeni İle İlgili Alt Temalar	48
Tablo 5. Kapsayıcı Tema: Şiddete Maruz Kalan Kadınların Yardım Aldıkları Yerler İle İlgili Alt Temalar.....	50
Tablo 6. Kapsayıcı Tema: Kadınların Şiddet Görmesine Rağmen Evliliği Sürdürme Nedenleri	52
Tablo 7. Kapsayıcı Tema: Erkeğin Kadına Yönelik Şiddet Uygulama Nedeni	54

TEŞEKKÜR

Sosyoloji yüksek lisans eğitimim süresince bilgilerinden yararlanma şansı bulduğum, değerli katkıları olan tüm kıymetli hocalarıma teşekkür ederim. Bu tezin hazırlanma sürecim boyunca benden yardım ve desteğini esirgemeyen tez danışmanım sayın Doç. Dr. Erem SARIKOCA ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Erzurum – 2023**Masoumeh HAJIHOSSEINLOU**

GİRİŞ

Kadına yönelik şiddet, coğrafi bölgeye, milliyete, yaşa ve medeni duruma bakılmaksızın dünyanın her yerinde ve tüm sosyal sınıflarda kadınları etkileyen en yaygın insan hakları ihlalidir. Her gün dünya genelinde binlerce kadın ve kız çocuğu cinsiyetleriyle ilgili bir tür şiddete maruz kalmaktadır. Kadına yönelik en yaygın şiddet türü, aile içi şiddet (Domestic Violence) veya yakın partner (Intimate Violence) şiddeti olarak adlandırılan eş şiddetidir. Bu sağlık sorunu, tüm toplumların sosyal tabakalarında karşımıza çıkmaktadır (Kranz, 2005). Kadınlara kocaları veya ailelerinin diğer erkek üyeleri tarafından uygulanan şiddet, tarih boyunca tüm toplumlarda var olmaktadır. Şiddete uğramak, özellikle fiziksel, psikolojik ve sosyal olarak yakın bir kişiden şiddet görmek, kadının psikolojik, fiziksel, ruhsal, bilişsel ve toplumsal sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir (Garcia-Moreno C, 2006: 64).

Geçmiş toplumlarda kadın konumunun erkeklerden daha düşük olması ve aile içinde erkeğin kadın üzerindeki gücünü şiddete başvurarak, kadını daha da aşağı konumda tutmaya çalıştığını ifade etmektedir. Bu durum toplumda kadına yönelik bir şiddet kültürü oluşturan ya da kadınların erkeği ile olan ilişkilerini şiddet ile beraber tanımlamasına, hoş görmesine ve devamına neden olan ataerkil algılayışın bir ürünüdür. Bunun yanı sıra, kadına yönelik şiddet toplumsal bir sorundur ve aile üyelerini, özellikle çocukları etkilemesi açısından önemli rol oynamaktadır. Kadına yönelik şiddet özellikle son yıllarda artış göstermiş ve devletlerin tarafından çözülmesi gereken en önemli sorunlardan biri haline gelmiştir.

1970'lere kadar dünya çapında aile içi şiddet kamuoyunda çok az yaşandığı düşüncesi hâkim olmuş, çiftler arasındaki şiddet ya da kız çocuklarının babaları tarafından maruz kaldığı şiddet ailevi, özel bir konu olarak kabullenilmiş ve bununla birlikte, kadınları etkileyen aile içi şiddet en yaygın biçimde ulusal ve uluslararası insan hakları ihlaline ve kadınları şiddetten koruyan kaidelere ilişkin organizasyona dâhil edilmemişti. Bu durum, 1980'lerde, kadın gruplarının kadınların fiziksel, psikolojik ve ekonomik şiddetine dikkat çekmek için yerel ve uluslararası düzeyde örgütlenmesiyle değişmeye başlamıştır. Kademeli olarak, kadına yönelik şiddet önemli insan hakları sorunu ve kadınların sağlığı için önemli bir tehdit olarak tanımlanmıştır (Ellsberg, 2005). Bu süreç Avrupa ve Kuzey Amerika'da başlamış, ancak bu eğilimin en belirgin

olduğu Amerika Birleşik Devletleri'nde bile, artan farkındalığın yasamaya ve potansiyel olarak etkili önleyici tedbirlere yol açması 20 yıl sürmüştür. Yalnız 1990'ların başında kapsamlı yasalar yürürlüğe girmiş ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle mücadele için etkili kaynaklar tahsis edilmiştir (Gelles, 1997: 147).

Dünya Sağlık Örgütü 79 ülkede elde ettiği verilere göre fiziksel ve cinsel şiddete maruz kalan kadınların sayısı %30'un üzerinde olduğunu tahmin etmektedir WHO, (2013). Günümüzde dünya genelinde kadına yönelik şiddet oranlarında keskin bir artış göze çarpmaktadır. DSÖ diğer bir araştırmasında gelişmekte olan ülkelerde kadınların %68'inin, gelişmiş ülkelerde ise %28'inin eşleri tarafından en az bir kez fiziksel şiddete uğradığını belirtmiştir (Amoakohene, 2004: 78). Hamilelikte yaşanan şiddet de kadına yönelik şiddetin en önemli örneklerinden biridir. Bir ankette, kadınların üçte biri hamilelikleri sırasında kendilerine yönelik en az bir şiddet olayının meydana geldiğini bildirmişlerdir (Griffith, 2007).

Kadının Statüsü Komisyonu, “aile içi şiddetin dünyadaki tüm sosyal sınıflardaki kadınları etkileyen en yaygın biçim olmaya devam ettiğini” ve kadına yönelik aile içi şiddetin kadına yönelik şiddet olarak anlaşılması gerektiğini kabul etmektedir (UN CSW, 2013: 2). 1970'lerden bu yana kadınların şiddet karşıtı hareketi, kadına yönelik şiddetin bir insan hakları ihlali olarak tanınmasına önemli katkılarda bulunmuş ve şiddetin önlenmesi ve korunması ile bilinçlendirme konuları tartışılmaya başlamıştır. Günümüzde, kadına yönelik şiddetin toplumsal bir sorun ve uluslararası ve Avrupa sözleşmeleri tarafından ağır bir kadın hakları ihlali olarak kabul edilmesine güvenilebilir de kadına yönelik şiddet tüm ülkelerde hala yüksek yaygınlık oranları göstermektedir.

İran'da kadına yönelik şiddet üzerinde ilk araştırmalar 1990'lı yıllara dayanmaktadır. 90'lı yılların sonlarından itibaren kadına yönelik şiddetin yaygınlığı ile ilgili ilk bilimsel araştırmalar başlamış ve bu konu seminer ve konferanslarda ele alınmıştır. İran'da da kadına yönelik şiddet ciddi bir problem olarak tespit edilmiş ve bu konu ile ilgili yapılan araştırmalara rağmen, çoğu araştırma aile içi şiddetin ortaya çıkışını etkileyen bireysel ve ailevi nedenleri belirlemeye çalışmıştır. Bu çalışmalarda bağımlılık ve yoksulluk gibi bazı özellikler şiddeti etkileyen faktörler olarak değerlendirilmektedir.

Ancak, yalnızca bireysel faktörlere odaklanıldığında bazı şiddet doğuran etkenler gizli kalmaktadır. Çünkü yoksulluk içinde yaşayan ya da çocukluk döneminde şiddet mağduru olan sadece erkekler değil, kadınlar da aynı koşulları yaşamaktadırlar. Bireysel ve ailevi özelliklere yapılan vurgu, bakışı şiddete izin veren toplumsal-kültürel yapıdan uzaklaştırmakta ve sadece bu olgunun oluşumunda bireyleri sorumlu görmektedir.

Kadına yönelik şiddet dünyanın birçok ülkesinde kanunlarla yasaklanmış olsa da, uygulamada kadına yönelik şiddet kültürel geleneklerin, sosyal normların ve dini inançların arkasına saklanmakta ve bazen kültüre göre olarak uygun davranış olarak kadına yönelik şiddeti kabullenmektedir. Ailede şiddeti ortadan kaldırmak veya önleme hedefine ulaşmak için toplumdaki şiddet algısına da dikkat edilmelidir. Bu nedenle yapılan çalışmada aile ve toplum arasındaki karşılıklı etkiye göre aile içi şiddet olgusu araştırılmıştır.

Kadına yönelik aile içi şiddet, belirli bir coğrafi bölgeye veya belirli bir ekonomik düzeyine özgü değildir. Ancak daha düşük ekonomik ve sosyal durumdaki kadınların ağır şiddete maruz kaldıkları görünmektedir. Şiddet uygulayan ya da şiddet mağduru olan kişilerde okuma yazma düzeyinin düşük olması, gelir yetersizliği, yoksulluk gibi etkenler önemlidir. Bu olgunun doğası bazı ülkelerde farklı boyutlar göstermektedir. Kadına yönelik aile içi şiddet konusunun ciddiyeti ve büyüklüğü ve bununla nasıl başa çıkılacağı her toplumun sosyal ve kültürel normlarına ve değerlerine bağlıdır.

İran'da ne yazık ki çok ciddi ve hassas olan eş şiddeti olgusu hakkında belirli istatistikler bulunmamaktadır. Doğru istatistiklerin olmaması, bu ciddi olgunun incelenmesini zorlaştırmakta ve olaylar sayfasında basında okuduklarımız, olayın meydana gelişine dair yalnızca bir rapor sunmaktadır. Bu nedenle okuyucuyla farklı açılardan konuyu paylaşmasına izin vermeden, şiddeti tek boyutlu bir şekilde sunulmakta ve çok hızlı bir şekilde şiddet olayı tüm önemi ile akıllardan silinmektedir. Günümüzde adli tıba başvuran her 10 yaralı kadından 8'i evliliğin birinci yılı dolmadan kocaları tarafından şiddete maruz kalmaktadır (Kar, 2002: 22).

Dolayısıyla şiddetin oluşumunda etkili faktörlerin çeşitliliğini ve karmaşıklığını tanımlamak, şiddetin önlenmesinde ve etkili bir şekilde kontrolünde önemli bir faktör olduğu söylenebilir. Çünkü Sebebi belirleyip anlamak ve ardından o sebebi ortadan kaldırmayı planlamak, aynı zamanda etkinin ortadan kaldırılmasına da zemin

hazırlamaktadır. Bu çalışmada, yüz yüze görüşme yöntemi ile verileri paylaşarak, şiddete yönelik kadınların algılarında farklılıkların olup olmadığı boyutlarını ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDET

1.1. KADINA YÖNELİK ŞİDDET TANIMLANMASI

1.1.1. Şiddetin Tanımı

Şiddet terimi, Arapçadan Türkçeye geçmiş bir kelime olarak; zorluk, sertlik ve katılık anlamlarında olan "şdd" kökünden gelmektedir. Batı dillerindeki kullanımıyla kelime kökeni olarak Latince 'de kuvvet anlamına gelmekte "vis" kelimesinden ve diğer kişi üzerinde kısıtlama ve fiziksel üstünlük kullanma kavramlarını ifade etmektedir. Şiddet son derece yaygın ve karmaşık bir olgudur, tanımı bilimsel olarak kesin değildir, çünkü bir takdir meselesidir, kültürden etkilenir ve toplumsal değer ve standartların gelişmesi ölçüsünde sürekli incelemeye tabi tutulmaktadır. Şiddet, hem fiziksel olarak hem de insanların bireysel güvencelerinin baskı altına alındığı, imkânsız kılındığı veya çiğnendiği tüm biçimlerde kendini göstermektedir. Şiddet, başka bir kişiyi fiziksel olarak incitme veya algı niyetiyle gerçekleştirilen bir eylemdir (Waghamode, 2013: 35).

Cinsiyete dayalı şiddet, "hiyerarşik cinsiyet ilişkilerini ilerletmeyi sürdürmek amacıyla güç veya zorlama içeren herhangi bir eylem" olarak tanımlanmaktadır. Kadına yönelik şiddet, erkeklerin kadınlardan üstün olduğunu toplumsal cinsiyet ilişkilerinin bir sonucudur. Kadınların ikincil konumu göz önüne alındığında, toplumsal algı, toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin çoğu kez normal kabul ediliyor ve toplumsal yaptırımdan yararlanıyor (Saravanan, 2010).

Aile içi şiddet, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve kadına yönelik şiddet ciddi bir sorunu adlandırmak için kullanılan terimlerdir. Kadına yönelik şiddetin en yaygın biçimlerinden biri, eşleri veya birlikte oldukları erkekler tarafından uygulanmaktadır. Yakın partnerler tarafından uygulanan bu şiddet, sosyal, ekonomik, dini veya kültürel gruptan bağımsız olarak tüm ülkelerde görülmektedir.

Kadına yönelik şiddet tanımı 1993'deki Birleşmiş Milletlerin deklarasyonuna göre toplumsal cinsiyete dayanan kadını inciten, ona zarar veren, fiziksel, cinsel veya psikolojik hasarla sonuçlanan, toplumda ya da özel yaşamında özgürlükten yoksun

bırakmasına yol açan her türlü şiddet eylemidir (UN, 1993). Bu ifade, şiddeti, zarar veren veya verme potansiyeli olan eylemler olarak tanımlamakta ve “cinsiyet temelli” terimini ortaya koyarak, bunun temelinde kadın-erkek eşitsizliğinin yattığını vurgulamaktadır.

Kadına yönelik şiddet tipolojisi, DSÖ'nün şiddet ve sağlıkla ilgili dünya raporunda toplumsal hayatta karşılaşılan şiddet türleri aşağıdaki gibi alt gruplara ayrılabilir (WHO, 2002: 5).

- *Kendine yönelik şiddet: bireyin kendi bedenine zarar verici uygulamalar, intihar.*
- *Kişiler arası şiddet: aile içi şiddet, kadın, çocuk ve yaşlıya dönük şiddet.*
- *Kolektif şiddet: büyük bir grubun devlet, teröristler veya militanlar tarafından diğer kişiler üzerinde uyguladığı şiddet.*

Yukarıda bahsi geçtiği gibi şiddet tanımlarından da anlaşılacağı üzere birden fazla şiddet türüyle karşılaşmaktayız. Şiddetin nedenlerini anlamak, kültürel ve toplumsal yapıda kadınlara yönelik şiddete neden olan unsurları belirlemek için ilk önce şiddetin farklı biçimlerine değinmek gerekmektedir.

1.1.2. Kadına Yönelik Şiddet Türleri

1.1.2.1. Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet, failin vücudunun kasıtlı olarak başka bir kişinin vücudunu etkileyerek, fiili durumda herhangi bir yaralanma meydana gelmese bile, ikinci kişinin fiziksel olarak zarar görme riskinin bulunduğu herhangi bir davranış olarak tanımlanır. Kadını bir işe zorlamak ya da bir işi yapmasını önlemek veya kasıtlı olarak onun iradesi dışında yapılan fiziksel zarar verici davranışlarda bulunmayı içermektedir. Kadınlar hayatları boyunca şiddete maruz kalabilirler. Kocasının dışında diğer yakın akrabalar da, örneğin baba, erkek kardeş ve hatta oğul kadına şiddet uygulayabilir. Fiziksel şiddet, adından da anlaşılacağı gibi, fiziksel taciz, dayak, saç yolma, yakma, hapsedme, yemekten mahrum bırakma, tokat atma, yumruk atma, ev eşyalarının kırma ve tekmeleme eylemlerini içermektedir. Bu tür şiddet, eğitim, ırk veya medeni duruma bakılmaksızın tüm kadınların başına gelebilir. Fiziksel şiddet, şiddet türleri arasında en sık ve görünür

şiddet biçimidir. Bu şiddet türünün kasıtlı olarak hafif yaralanmalara neden olan davranışlardan genellikle cinayete kadar uzanan bir süreçte gerçekleşebildiği görülmektedir. Bazen kadınlar ciddi şekilde yaralanır ve bazı durumlarda yaralanmaları sonucu ölürlər (Ellsberg, 1999: 89). Fiziksel şiddetin kadın üzerindeki negatif etkileri, değersizlik duygusu, özgüven kaybı ve korku şeklinde kendini göstermektedir (Uluocak, 2014: 362-387).

1.1.2.2. Psikolojik Şiddet

Bu terim, çeşitli şiddet türleri arasında en az tanımlanmış olandır. Psikolojik şiddet, sadece birçok çiftte olduğu gibi olumsuz sözel iletişim değildir. Günümüz kabul edilen tanım, Uluslararası Af Örgütü'nün psikolojik işkence tanımına dayanmaktadır. Psikolojik veya duygusal şiddet, bir kadını küçümseyerek, bir iş beceremeyeceğini, kişiliğini ve düşüncelerini önemsememe, ekonomik kısıtlamalar, davranışlarını sürekli eleştirme, iş ve sosyal hayatında kadının karşılaştığı fırsatlara engel olma, emir yağdırma, tehditler ve davranışlarını sürekli olarak kontrol edici davranışlar gibi pek çok eylemleri tanımlamaktadır. Bu şiddet biçimi, farklı şekiller alabildiğinden kültürler ve ülkeler arasında tanımlanması daha zordur (Jewkes, 2002: 359). Dünya Sağlık Örgütü'nün (2005) dünya genelinde yaptığı araştırmalara göre, şiddet gören kadınlar psikolojik şiddeti diğer şiddet biçimleri arasında en zarar verici şiddet türü olarak belirtmişlerdir. İran İstatistik Merkezi tarafından yayınlanan istatistikler verilerine göre kadınların %84'ü psikolojik şiddeti daha çok maruz kaldığı şiddet türü olarak tanımlamışlardır (İran İstatistik Merkezi, 2020).

1.1.2.3. Ekonomik Şiddet

Kadının ekonomik faaliyetlerine müdahale ederek veya kısıtlayarak, gözdağı ve kontrol etme aracı olarak kendini gösteren sistematik davranışlardır. Bu tür şiddet, kadın ve erkek arasındaki toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadın - erkek arasındaki eşitsiz güç ilişkilerinin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. (Özkan, 2017). Bu tür istismar genellikle eşler veya diğer aile üyeleri arasında görülmektedir. Mali istismar bir aile içi şiddet biçimidir ve fiziksel veya duygusal istismar gibi diğer istismar biçimleriyle birlikte bulunabilir, ancak bu diğer davranışlar olmadan da mevcut olabilir. Birinin bir

aile üyesine karşı mali açıdan tacizde bulunmasının birçok farklı yolu vardır. Bazı mali suiistimal biçimleri, bir aile üyesinin diğerinin üzerindeki baskıyı azaltmak için mali durumu kontrol etmeyi teklif etmesi gibi, sevgi gösterisi gibi görünebilir, ancak aslında paraya erişimlerini kontrol etme girişimidir. Mali açıdan suiistimal edici davranış, bir aile üyesinin parasını kontrol etmek, kadının bir meslekle uğraşmasını engellenmesi, erkeğin ev masraflarını karşılamaması, bireyin iş hayatında bağımsız olmasını engellemek veya kendi parasını kazanmak gibi birçok farklı fiiller ekonomik şiddet kapsamındadır (Bölükbaşı, 2015). Ekonomik şiddet bir kişinin hayatı üzerinde, sosyal içerme, barınma güvenliği, fiziksel ve zihinsel sağlık üzerindeki etkiler de dâhil olmak üzere, yalnızca mali refahı ile sınırlı olmayan büyük etkilere sahip olabilmektedir.

1.1.2.4. Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet içeren davranışlar, erkeğin kadın üzerindeki baskısının cinsel yaşamına yansımalarından oluşur. Cinsel şiddet, kadına yönelik olarak fiziksel güç kullanarak kadını iradesi dışında cinsel ilişkiye zorlama, tehdit, sözlü ve fiili olarak gerçekleştirilen cinsel içerikli eylemleri içermektedir. Bir kadını, istemediği şekilde cinsel ilişkiye zorlamak; ilişkide incitmek, istemediği halde başka kişilerle ilişkiye zorlamak, doğum kontrol yöntemi kullanma veya cinsel yolla bulaşan hastalıklara karşı korunma önlemleri alma hakkını reddetmek, cinsel organına zarar vermek ve cinsel gerekçelerle öldürmek gibi davranışlar bu başlık altında toplanabilir (Akkaş, 2016: 39). Cinsel şiddet, yakın partner şiddeti bağlamında ortaya çıksa da, diğer birçok ortamda da gerçekleşebilir. Cinsel şiddet, başka bir aile üyesi, flört partneri, tanıdık veya yabancı birileri tarafından, genç kızlara ve ergenlere ve yetişkin kadınlara yönelik olarak uygulanabilir. Bir kadın toplu tecavüzlerde olduğu gibi bir veya birkaç kişi tarafından cinsel tacize uğrayabilir. Tecavüz, cinsel saldırı, cinsel istismar ve cinsel şiddet terimleri genellikle birbirinin yerine kullanılır. Bununla birlikte, bu terimler, değişen durum ve konumlarda çok farklı anlamlara ve imalara sahip olabilir. İlk ikisi yasal olarak tanımlanma eğilimindedir ve tecavüz genellikle cinsel saldırıdan daha dar bir şekilde tanımlanır. Genel olarak fiziksel şiddetle bir arada görülen cinsel şiddetin temelinde de geleneksel kadınlık ve erkeklik rolleri bulunmaktadır. İran'da cinsel ve namusa dayalı şiddet %10,2'yi oluşturuyor (İran İstatistik Merkezi, 2020). Ulusal düzeyde aile içi şiddetin yaygınlığını gösteren istatistikler, İranlı kadınların %89,8'inin birlikte yaşamları

boyunca hiçbir zaman cinsel, namus şiddetine maruz kalmadıklarını belirttiklerini göstermektedir. Ayrıca cinsel, namus şiddetine maruz kalan çoğu kişi, bu tür şiddete daha az veya çok düşük derecede maruz kaldıklarını bildirmektedir. Ancak bu tür şiddet eylemlerinin kültürel/toplumsal etkenler nedeniyle ifade edilmesinin ve ortaya çıkmasının çok daha zor olduğu da unutulmamalıdır.

1.1.2.5. Siber Şiddet

İnternetin yaygın erişimi, kişisel bilgilerin hızla yayılması ve sosyal medyanın yaygın kullanımı ile birlikte kadınlara ve kız çocuklarına yönelik siber şiddetin potansiyel olarak önemli ekonomik ve toplumsal sonuçları olan büyüyen bir küresel sorun olarak ortaya çıkmasına neden olmuştur. Siber şiddet, “bir bireyin veya grubun esenliğine (fiziksel, psikolojik, duygusal) yönelik saldırı oluşturan veya buna yol açan çevrimiçi davranış” olarak tanımlanmaktadır (Herring, 2002: 195). Teknolojinin aracılık ettiği kadına yönelik şiddet, giderek artan bir şekilde kadınların şiddet deneyimlerinin ve çevrimiçi etkileşimlerinin bir parçası haline gelmektedir. Dünya Sağlık Örgütü tarafından yapılan araştırmalar, her üç kadından birinin yaşamı boyunca bir tür şiddete maruz kalacağını ve nispeten yeni ve büyüyen internet bağlantısı olgusuna rağmen, on kadından birinin 15 yaşından beri zaten bir tür siber şiddete maruz kaldığı tahmin etmektedir (WHO, 2017). Sosyal medyadaki kadınlar, müstehcenlik ve aşağılanmadan tehditlere ve cinsel tacize kadar çeşitli şiddet biçimleriyle karşı karşıyadır. Siber şiddet mağduriyetiyle ilgili az sayıdaki tahmin, araştırmalar arasında %3,75 ile %82 arasında önemli ölçüde farklılık göstermektedir. Bu varyasyonlar öncelikle olgunun farklı tanımlarından kaynaklanmaktadır (Burgess, Baker, et al, 2005: 5). İran’da yapılan araştırmaya göre, kadın kullanıcıların %87’si cinsel yorumlar ve cinsel tehditler almıştır ve bu tacizin kurbanları çoğunlukla 18-30 yaş arası kadınlardır (Hemmetpour ve mezaheeri, 2017: 32). İran’da ise ne yazık ki istatistiklere göre, İranlı kadınların çeşitli şiddet türlerinde fiziksel şiddetten çok psikolojik ve sözel şiddetten maruz kaldığını gösteriyor (Caferi, 2020: 21).

1.1.2.6. Sözel Şiddet

Sözel şiddet kadına yönelik aile içi şiddetin bir başka türüdür. Bazı davranışlar ve sözler (Küfür ve iğneleyici sözler söylemek, laf atmak, bağırma, hakaret, saygısızlık, otoriter ve iddialı davranış ve emirler, taciz etmek veya öldürmekle tehdit etmek, kadınları aşağılamak, cezalandırma vb. davranışlar) kadını düzenli olarak baskılama aracı olarak sayılabilir (Yetim, Şahin, 2005). İranlı kadınlar diğer şiddet türlerine göre daha çok psikolojik ve sözel şiddet etkisine maruz kalmaktadırlar. İran’da Ulusal Aile İçi Şiddet Araştırması’na katılan toplam katılımcıların %52,7’si, birlikte yaşamlarının başından beri bu tür şiddete maruz kaldıklarını aynen belirtmiştir. Oysa Bu tür şiddetin ortalama görülme sıklığı, şiddet gören kadınlar için 10 katıdır (Fathi ve Feyzi, 2018: 11).

1.1.2.7. Aile İçi Şiddet

Aile içi şiddet, fiziksel, psikolojik ve/veya duygusal şiddet tehdidi veya uygulaması; yani, zarar verme veya onlar üzerinde güç ve kontrol uygulama niyetiyle başka bir kişiye karşı her türlü güç kullanımı olarak tanımlanır. Fail, mağdurun “ev ortamına” aittir: koca, eski veya devam eden partner, aile üyesi, arkadaş veya tanıdık. Ailenin arkadaşları veya tanıdıkları arasında, mağdurla dostane bir ilişki sürdüren ve onunla ev ortamında karşılaşan kişiler yer almaktadır. Mağdurun faille fiilen aynı evde yaşayıp yaşamadığı aile içi şiddetin tanımı için çok önemli değildir; terim, fail ile şiddet mağduru arasındaki ilişkinin yakınlığı ile tanımlanmaktadır.

“Aile içi şiddet” ve “yakın sosyal çevredeki şiddet” terimleri eşanlamlı olarak kullanılmakta ve yetişkinler arasındaki şiddete odaklanmaktadır. Ebeveynler tarafından çocuklara yönelik şiddet (çocuk şiddeti) hem yasal olarak hem de sosyal bilim araştırmalarında bağımsız bir sorun olarak ele alınır ve “aile içi şiddet” tanımına dâhil edilmemektedir.

Yasal olarak, aile içi şiddet tek bir şiddet olayını değil, fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddeti karmaşık bir istismar sistemini içermektedir. Aile içi şiddetin cinsiyet açısından tarafsız tanımına rağmen, çoğunlukla karşımıza çıkan cinsiyetler arasındaki eşitsizliğe dayalı ve cinsiyete özgü şiddettir. Bu, C. Hagemann-White tarafından ortaya atılan ve güç ve toplumsal cinsiyetle ilişkilendirilen bir başkasının fiziksel ve duygusal

bütünlüğüne karşı uygulanan her türlü yaralanmayı kapsayan ve fiziksel veya diğer güç biçimleri olarak karşımıza çıkar (Hagemann-White, 2002).

Bu şiddet biçimlerinin teoride aynı olsa bile uygulamada kadın ve erkek arasında farklılık gösterdiği bilinmektedir. Erkekler dışarıda uygulanan şiddetten daha çok etkilenirken, kadınlar yakın sosyal ilişkiler içinde şiddete daha sık maruz kalmaktadır. Bu durum, aynı zamanda Almanya'da 2004 yılında yayınlanan iki çalışmayı da desteklemektedir. “Almanya'da kadınların yaşam durumu, güvenliği ve sağlığını araştıran temsili bir çalışmada, vakaların %99'unda kadına yönelik şiddetin erkekler tarafından gerçekleştirildiği gösterilmiştir (Müller, 2004: 6).

Aile içi şiddet, kadına yönelik şiddetin en yaygın biçimidir. Kadınlar her zaman bazı geleneksel kültürlere göre zayıf, savunmasız bir konumda görülmüşlerdir. Kültürel adetler, dini uygulamalar, ekonomik ve politik koşullar, aile içi şiddeti başlatma ve sürdürmede etkili olabilir, ancak nihayetinde şiddet eylemi gerçekleştirmek, bireyin bir dizi seçenek arasından yaptığı bir seçimdir. Evlilik, flört, aile ya da birlikte yaşama gibi yakın bir ilişkide bir partnerin diğerine karşı taciz edici davranışlar sergilemesi sonuç olarak onun tercihidir. Bu şekilde tanımlanan aile içi şiddetin, fiziksel saldırganlık veya saldırı (vurmak, tekmelemek, ısırarak, itmek, engellemek, tokatlamak, nesneleri fırlatmak) veya bunlarla ilgili tehditler dâhil olmak üzere; cinsel şiddet, duygusal taciz, kontrol etme veya emretme, yıldırma, ihmal olarak bilinen gizli şiddet ve ekonomik yoksunluk birçok biçimi vardır (Seimeniuk, 2010).

Kadına Yönelik Şiddet Ofisi (OVW), aile içi şiddeti “herhangi bir ilişkide bir partner tarafından başka bir partner üzerinde güç ve kontrol kazanmak veya sürdürmek için kullanılan taciz edici davranış modeli” olarak tanımlıyor. Tanım, aile içi şiddetin “ırk, yaş, cinsel yönelim, din veya cinsiyete bakılmaksızın herkesin başına gelebileceğini” ve fiziksel şiddet, cinsel şiddet, duygusal, ekonomik ve psikolojik şiddet dâhil olmak üzere birçok şekilde olabileceğini tanımlamıştır (Office of Violence Against Women, 2007).

Şiddet, yaralanmaya neden olmasının yanı sıra, kadınların kronik ağrı, fiziksel engellilik, uyuşturucu ve alkol kullanımı ve depresyon gibi bir dizi başka sağlık sorununa ilişkin uzun vadeli risklerini de artırmaktadır (Heise, 1999). Şiddete uğramış kadınlar, istismara uğramamış kadınlara kıyasla iki kattan fazla tıbbi ziyaret sayısına, 8

kat daha fazla akıl sağlığı hizmeti kullanımına ve daha yüksek hastaneye yatış oranına sahiptirler (Wisner, 1999: 441).

1.1.3. Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri ile İlgili Faktörler

Kadına yönelik şiddetin nedenleri ile ilgili çalışmalarda Lori Heise (1998) tarafından önerilen Ekolojik Model sıklıkla temel olarak ele alınmaktadır. Ekolojik modelin amacı bireyler arasındaki şiddeti ve saldırganlığı incelemek için çok düzeyli önleme stratejilerini belirlemektir. Bu model, iç içe geçmiş dört düzey (birey, aile, topluluk ve toplum) arasındaki karmaşık etkileşimleri inceleyerek, kadına yönelik şiddetin sosyal çevrenin her düzeyindeki faktörlerin etkileşiminden kaynaklandığını öne sürmektedir. Bu seviyelerin her birinde bir dizi risk ve koruyucu faktör tanımlanmıştır. Bu sistemin merkezinde bireysel düzey, bireyin biyolojik ve kişisel geçmişini temsil etmektedir. İkinci düzey, ilişki düzeyi, genellikle aile içinde veya diğer yakın ilişkilerde şiddetin meydana geldiğini göstermektedir. Üçüncü, topluluk düzeyi sosyal çevrenin içinde sosyal yapıları ve kurumların arasındaki ilişkiler söz konusudur. Dördüncü, toplum düzeyi, kültürel normlar, yasalar ve politikalar dâhil olmak üzere sosyal, kültürel ve politik çevreyi ifade etmektedir (Heise, Ellsberg, Gottemoeller, 1999). Son olarak, bu üç sistem, bireye en uzak olan ve daha geniş kültürün normları, kuralları, beklentileri ve değerlerinden oluşan makro sistem tarafından kuşatılır. Bu Ekolojik model, şiddeti kişisel, durumsal ve sosyokültürel faktörler arasındaki etkileşime dayanan çok yönlü bir olgu olarak kavramsallaştırır. Bu seviyeler iç içe oldukları sürece, işlevsel niteliklere sahip oldukları kabul edilir yani, bir seviyedeki faktörler başka bir seviyedeki faktörleri etkileyebilir, şekillendirebilir veya sınırlayabilir.

1.1.3.1. Madde ve Alkol Bağımlılığı

Kadına yönelik şiddetin diğer nedenleri arasında alkol ve yasadışı uyuşturucu kullanımı yer almaktadır. Alkol ve uyuşturucu gibi maddelerin saldırganlığın sinirsel mekanizmaları üzerindeki rolüne ilişkin kapsamlı araştırmalar da yapılmıştır. Alkol ve artan saldırganlık arasındaki bu ilişkinin, bir bireyin beyninin yürütme işlevinden ne ölçüde etkilendiği son araştırmalara konu olmuştur (Giancola, 2002: 269). Bu faktör, aşırı alkol ya da madde kullanan kişinin sürekli olarak saldırgan davranışlara eğilim

göstermesini tetiklemektedir. Kokain, sedative, hipnotik ve amfetamin gibi uyuşturucu maddelerin de beyin ve davranış üzerinde benzer etkiler sağlaması bulunmaktadır. Bunlara benzeyen yasadışı maddelerin bağımlılığı ve kullanımı saldırgan davranışlara neden olmasının eşliğinde aynı zamanda şiddet davranışının da dolaylı bir sebebidir (Subaşı ve Akın, 2019: 1). Darp mağduru 60 kadın üzerinde yapılan bir araştırma, bu vakaların %93'ünde alkol kullanımının rol oynadığını belirtmektedir (Kennedy, 2008: 11).

1.1.3.2. Çocuklukta Şiddete Maruz Kalma

Çocukluk dönemlerinde aile içi şiddetin olduğu bir ortamda uzun vadede çocukların psikolojik gelişimlerini olumsuz yönde etkilemektedir (Kernic, 2003: 46). Aile içi şiddete tanık olma veya şiddete maruz kalma, çocuk ve ergenlerde daha ciddi ruhsal sorunlara neden olacak araştırmaların konusu olmuştur. Öte yandan, ebeveynler arasında şiddet tarihçesi olan ailelerde çocuğa yönelik şiddet oranı daha yüksektir (Tahiroğlu, 2009). Bu nedenle kadına yönelik şiddetin nedenlerinden biri ve devamı, kişinin çocuklukta şiddete tanık olarak kabul edilebilir.

Yakın partner şiddetinin (IPV) bir halk sağlığı sorunu olarak bilimsel ve siyasi gündemde artan önemi, etiyolojisine ilişkin farklı açıklamalar sağlamıştır. Lori Heise'e, şiddet olgusuna dair bir yaklaşımın farklı seviyelerin bireysel, aile ve toplum etkileşimine odaklanması gerektiğini açıklamaktadır.

Heise'in modeline göre, çocukluk döneminde şiddete maruz kalma, bireysel düzeyde aile içi şiddet için bir risk faktörü olarak kabul edilmektedir. Bu belirleyici üç durumu birbirinden ayırır: çocukluk döneminde dayak yeme, çocukken aile içinde şiddete tanık olma ve babanın yokluğu veya reddedildiği. Bu konuyla ilgili iki deneysel incelemede, şiddet uygulayan yetişkin erkekler için en tutarlı risk faktörünün, ailede çocukken şiddete tanık olmak olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Hotaling, 1990: 13).

Aslında bugünün babaları ve kocaları, dünün şiddet uygulayan ebeveynlerinin çocuklarıdır ve ebeveynlerin davranışları onlarda etkisiz kalmamıştır ve istismara uğrayan çocukların şiddet uygulayan ebeveynlere dönüşme riski diğer çocuklara göre çok daha fazladır. Ebeveynlerin çocuklara yönelik fiziksel şiddeti açıklayan etkenleri, küçük yaşta çocuk sahibi olmak, çocuk yetiştirme konusunda bilgi ve deneyim eksikliği,

eğitim düzeyinin düşük olması, çocukluk döneminde şiddete maruz kalma, alkol ve madde kullanımı, kişilik bozuklukları ve psikiyatrik sorunlardır.

1.1.3.3. Ataerkillik

Kadına yönelik şiddet, tarihsel bir sürecin ve aşamanın bir parçasıdır ve tamamen doğal bir biyolojik özelliğe atfedilemez. Kadın üzerindeki erkek egemenliği tarihsel kökleri vardır ve günümüzde sadece görünüşü değişmiştir. Yaşam döngüsünde kadın ve erkek arasındaki eşitsiz güç yapısı aslında her zaman kadın erkek ayrımcılığına yol açan baskıcı ve otoriter bir ilişkidir ve bu ilişkilerden kaynaklanan bu ayrımcılık ve istismarlar kadına yönelik şiddeti oluşturmaktadır.

Kadına yönelik şiddetin amacı, kadının davranış ve özgürlüğünü kontrol etmek ve mevcut düzende erkek egemenliğini güçlendirmek ve devam etmesini sağlamaktır. Kadınlara aile üyeleri tarafından uygulanan şiddetin yaygınlığı, kadın-erkek cinsiyet karşıtlığı ve toplumsal kabul çerçevesinde gerçekleştiği için erkeklikle ilişkili olarak düşünülmelidir. Meşruiyetini büyük ölçüde erkek egemen bir toplumsal yapıdan alan şiddet, erkek egemenliğine dayanmakta ve büyük ölçüde erkek egemenliğine ve hegemonyasına dayanan “ataerkil” erkek idealinden beslenmektedir (Connell, 1998: 35). Kadın ve erkek arasındaki ataerkil hiyerarşik hâkimiyet, erkeklere şiddet kullanma yetkisi verilerek kurulur ve devam ettirilir. Erkek ayrıcalığının bir hak olduğu inancı, hem erkekler hem de kadınlar tarafından onaylanarak şiddeti meşrulaştırmaya katkı sağlamaktadır (Kaufman, 1999: 232).

Ataerkillik toplumsal bir biçim olarak neredeyse dünyanın her yerinde kendini göstermektedir. Dolayısıyla erkekler, kadınlar üzerinde kontrol uygulamak için maddi ve fiziksel güç kaynaklarının çoğunu seferber etmektedirler. İşte erkekler bu maddi ve fiziksel güce hâkim olduğundan dolayı İdeolojik, yasal ve duygusal güç gibi diğer güç kaynaklarını da kullanmaktadır. Ataerkil sistemde kadın üzerindeki egemenlik ve üstünlük sistematik hale getirilmekte ve fiziksel şiddet kullanılarak alt konumda tutulmaktadır. Ataerkil açıdan, kadınların aile ilişkilerinde nispi güçsüzlüğünün nedeni, kadının toplum ve aile içindeki üretici ve üreme faaliyetlerinin değersizleşmesi, karı koca ilişkisinde erkeğin otoritesinin tanınması ve kutsallaştırılmasıdır. Bu iki faktör, kadınları ailede erkeklere göre daha az güçlü kalmakta ve evlendikten sonra erkekler

kadınların hareket özgürlüğünü kontrol etmeğe ve bunun için fiziksel şiddet ve diğer şiddet yöntemlerini uygulamaya başlamaktadırlar (Godenzi, 1994: 385).

Eril şiddeti, toplumsal olarak kabul edilen ve genellikle erkekler için teşvik edilen bir davranış biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumda erkekten beklenen; aile içinde geçimi sağlama, aileye destek olma, vatani savunmak için askerlik yapma, bu görev sırasında ölümü ve öldürmeyi kabul etmek gibi etkinliklerdir. Erkekler toplumsal statülerini yükseltmek için şiddete başvurmakta, kendilerine yüklenen görevleri ve toplumsal rolleri nedeniyle şiddeti içselleştirerek ve arzulamakta ve şiddete başvurarak toplumsal statü elde etmektedirler (Sancar, 2009: 2857). Dolayısıyla benzer nedenlerden dolayı erkek tarafından kadına yönelik uygulanan şiddet toplumsal boyutlarıyla birlikte daha açık anlaşılmalıdır.

1.1.3.4. Toplumsal Cinsiyet ve Kadına Yönelik Şiddet

Toplumsal cinsiyet kavramı, kadın ve erkek rollerini tanımlayan, cinsiyetlerin arasındaki güç ve ilişkilerini, toplumsal statülerini, bunların coğrafya ve kültürel açıdan değişikliğini, insanların cinsiyete göre sahiplenilen sosyal rol, davranış ve bedensel görünüşü belirleyen ve açıklamaya çalışan bir kavramdır. Toplumsal cinsiyet rolleri bireyin yaşadığı toplumda aileden başlayarak modellerin gözlenmesi yoluyla aktarılır. Erkekler ve kadınlar bu kavramın içindeki normları sosyalleşme aşamaları sırasında öğrenirler (Ataman, 2009: 15).

Toplumsal cinsiyet kavramı ilk defa Ann Oakley tarafından ortaya atılmıştır. Bazı ülkelerdeki tarihsel araştırmalar, erkeklerin eşlerine karşı uyguladıkları fiziksel şiddet veya gaddarlığın 18. ve 19. yüzyıllarda kabul edilen bir gerçek olduğunu ve kadınların toplumsal zorunluluklara uymadığı durumlarda şiddetin bir "cezalandırıcı düzeltme" olarak kabul edildiğini göstermektedir (Cavieres ve Salinas, 1991). Yeni olan, aile içinde, işte veya eğitim kurumlarında fiziksel, cinsel veya psikolojik saldırganlığa maruz kalan kadınların durumudur. Bu durum toplum içerisindeki etkinlikleri artan kadınlar için endişe kaynağıdır. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, “kadınları fiziksel, cinsel veya psikolojik olarak incitmek veya acı çektirmek amacıyla yapılan ve kadınları kadın oldukları için etkileyen eylemler veya tehditler” olarak tanımlanmaktadır (Kocacık, 2009: 28). Bu nedenle, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet genellikle kadına

yönelik şiddetle eşanlamlı olarak kullanılmaktadır. Bu tanımların her ikisi de toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir sonucu olarak kadına yönelik şiddete işaret etmektedir. Bu eşitsizlik, kökleri sosyokültürel olarak atfedilen erkeklik kavramının kadınlıktan üstün olduğuna dair fırsatlar ve sorumluluklar ile kaynaklara erişim ve kaynakların kontrolünde ayrımcılık olarak tanımlanabilir.

Toplum, şiddet ile toplumsal cinsiyet ilişkilerinin özelliğini temel düzeyde sorgulamaya başladığından ve şiddete karşı olumsuz bir tutum alarak, şiddetin toplumsal hayattaki herhangi bir tezahüründe ortaya konan karşı çıkış giderek yaygınlaştığından, sorun bu durum günümüzde farklı algılanmaktadır. Kadın ve erkek arasındaki ilişkilerin karmaşıklığı, nedenleri ve etkileri, ayrımcılığın farklı biçimleri, onları devam ettiren klişeler ve kadınların insan haklarının ihlali sadece şiddet sorunuyla sınırlı değildir.

Bununla birlikte, toplumsal eşitsizliğin çeşitli boyutları, bu olgu toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizlik ve asimetrinin dramatik bir ifadesi olarak ele alınmadan analiz edilemez. Son on yılda, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, uluslararası düzeyde, yalnızca kadınlar için değil, aynı zamanda eşitlik, kalkınma ve barışın sağlanması için de giderek artan bir şekilde ciddi bir sorun olarak kabul edilmeye başlamıştır.

1.1.3.5. Geleneksel Sosyokültürel Yapı

Sosyal ve kültürel değerler, önyargılar, çoğu toplumda hüküm süren yanlış anlamalar ve kültürel kalıplar, kadına yönelik şiddeti bir norm olarak kabul etmekte ve bazı durumlarda ona geleneksel meşruiyet kazandırmaktadır. Tüm gelenek ve göreneklerin kadının insan haklarını ihlal etmediğini ve bazılarının kadın haklarını ve kişiliklerini savunduğunu, ancak genel olarak bazı kültürel ve sosyal faktörlerin kadına yönelik şiddet sürecini hızlandırabileceğini vurgulamak gerekir. Bunun kökleri toplumların kültürel ve sosyal yapılarında yatmaktadır ve eşitsizliği ve ayrımcılığı teşvik eden bu yapılara göre kadına yönelik şiddet sadece doğal değil, bazen haklı da olabilmektedir. Erkeğe kadına karşı şiddet uygulama konusunda bir meşruiyet ve belki de bir görev duygusu veren bu inançlar ve koşullardır. Bu nedenle, kültürde derin ve kadim kökleri ile erkekliği bir tür görev olarak algılanan bu şiddet davranışları toplumsal bir ehliyeteye sahip olarak kabul edilmekte ve o kadar yaygın ve yerleşmiştir ki

çoğu zaman görmezden gelinmektedir. Bu teorilerin temeli, erkekliğin yapısının, erkekliğin başkaları üzerinde güç kullanma yeteneği ile eşitlenmesini gerektirmesidir. Erkeklik, erkeklere etraflarındakilerin, özellikle de kadınların hayatlarını kontrol etme gücü tanımaktadır. Bu yaklaşımlara göre dişil cinsiyetin yapısı, iradesiz, pasif, itaatkâr ve boyun eğici olmasını ve kendilerine yönelik şiddetin dişil statüsünün bir parçası olarak kabul edilmesini gerektirir. Genel olarak bu faktörler, kadının aile ve toplumdaki aşağı konumunun yaratılmasında ve güçlendirilmesinde önemli rol oynamakta ve sonuç olarak, bu faktörlerin etkisi altındaki birçok toplum kadına yönelik şiddeti görmezden gelmektedir. Bu tutum kültürümüzdeki yüksek düzeyde şiddetin toplumsal arka planını, toplumun cinsiyetçi örgütlenmesini ve aile sistemini ve aile üyelerine yönelik şiddeti meşrulaştıran kültürel normları kabullenmektedir. Bu toplumsal ve ailevi bağlamlar içinde Straus ve diğerleri, insanların çatışma çözümü için şiddet kullanmak üzere sosyalleştirilebileceğine inanmaktadırlar. Bu sosyalleştirme, sevginin şiddetle ilişkilendirilmesini öğretir ve anlaşmazlıkları çözmenin ahlaki açıdan doğru bir yolu olarak fiziksel güç kullanımını haklı çıkarmaktadır (Straus, 1980: 23-38). Sosyokültürel yapının kadına yönelik şiddet üzerinde etkisi, özellikle toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle değil, aynı zamanda genel olarak sosyal sistem ve kadın-erkek ilişkileriyle ilgili yaygın olarak paylaşılan bir dizi inanç, değer ve mitleri algılamaktadır.

1.1.3.6. Devletlerin İhmali

Hükümetlerin kadına yönelik şiddeti önleme ve cezalandırma konusundaki zayıflığı ve ihmali belki de kadına yönelik şiddetin temel nedenlerinden biridir. Bu hareketsizlik, hükümetlerin kadınlara yönelik şiddet faillerine karşı hoşgörülü olduğu durumlarda, özellikle de bu şiddet aile içinde gerçekleştiğinde ortaya çıkmaktadır. Bu durum, eylemlerin kadınlar üzerindeki kötü etkilerinin ciddiyetinin nadiren fark edildiğini göstermektedir. Ayrıca, bazı ülkelerin yasaları, aile içi şiddet, cinsel taciz ve geleneksel kültürlerden kaynaklanan ilgili şiddet dâhil olmak üzere bu tür eylemleri suç saymamaktadır. Sonuç olarak, birçok toplumda kadına yönelik şiddet eylemleri gizli ve görünmezdir (Molla verdi, 2013: 21).

Günümüzde hükümetlerin yapması gereken sadece temel insan haklarını ihlal etmekten kaçınmalı, aynı zamanda bu hakları ihlal edenlerle yüzleşmeli ve eylemlerinden dolayı onları cezalandırmalıdır. Bu bağlamda İnsan Hakları Komitesi

(1992),“hükümetlerin halkını bu tür suiistimallerden korumak ve bu tür olaylar meydana geldiğinde gerekli soruşturmaları yapmak ve failleri adalete teslim etmekle yükümlü olduğunu açıkça belirtmiştir” (UN, 1992). Hükümetlerin zayıflığı ve şiddet mağdurlarının polise güvenmemeleri ve polisin itiraz edip şikâyet ettikten sonra kendilerine ne yapacağından emin olamamaları, kadınları aile içinde ve toplumda kendilerine karşı işlenen şiddeti ihbar etme konusunda isteksiz kılmaktadır. Hükümetlerin aktif müdahaleleri kadın ve erkek arasındaki eşitsiz ilişkileri düzeltmede etkili olabileceken ihmali, toplumda ve aile içinde kadına yönelik şiddetin yoğunlaşmasına yol açmaktadır.

1.1.4. Şiddeti Açıklayan Kuramsal Yaklaşımlar

Kadına yönelik şiddet etiyoloji karmaşıklığı, nedenlerine ilişkin birçok teoride yansıtılmaktadır. Şiddete neden olan faktörlerini aydınlatmaya çalışan teorik çerçeveler çeşitli şekillerde açıklanabilir. Genelde şiddetin temel nedenlerini açıklayan biyoloji, psikoloji ve sosyoloji yaklaşımlar şiddet içeren davranışların kuramsal temellerini belirtmeye çalışmaktadırlar. Biyolojik yaklaşım açısından bakıldığında, 1970'lerde şiddet üzerine oluşturulan ilk teoriler, saldırganlığın normal olduğunu ve gücü destekleyen genlerin desteklenmesi yoluyla türlerin korunmasına hizmet ettiğini öne sürerek evrimsel ve içgüdüsel temeli belirtmiştir (Lorenz, 1966). Bu bağlamda, nörokimyasal temelleri vurgulayan bu teorilerde Şiddet davranışında biyolojinin rolü incelenirken şiddet içeren davranışlar öncelik kazanmıştır. Nörobiyoloji ve saldırganlık arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmaların çoğu erkeklerle yapılmıştır. Bu yaklaşım, saldırgan davranışların gelişiminde biyolojik faktörlerin erkeklerde gerek toplum gerekse ailede şiddet içeren davranışları sergilemekte önemli bir rol oynadığını öne sürmektedir (Bernet, 2007).

Psikologlar, Freud'un saldırganlığın temel bir içgüdü ya da dürtü olduğu teorilerini birey ve kişisel özellikler bağlamında incelenmektedir. Dolayısıyla şiddet içeren davranışlar sergileyenlerin, psikolojik rahatsızlıkları bulunan kişiler olarak tanımlanmaktadır. Sosyolojik yaklaşım açısından, şiddet kişiler arasındaki etkileşimler sonucunda ortaya çıkıp ve bir öğrenim aşamasını içermektedir. Sosyalleştirmenin temel etkenleri, biyolojik gelişim için önemli olmakla birlikte, bireyin uygun ve doğru davranışlar öğrenmesi ve değerleri içselleştirme için önemli işlevler üstlenmektedirler.

1.1.4.1. Sosyal Öğrenme Kuramı

Bir dizi insanın günlük alışkanlıkları, toplumsal gözlemler yoluyla toplumsal belleğe aktarılan, öğrenilen ve davranış kalıplarına dönüştürülen geleneklerdir. Aile içi şiddeti açıklayan bazı teorilerden biri de Bandura tarafından 1990'larda geliştirilen Sosyal Öğrenme kuramıdır. "Sosyal öğrenme teorisi", şiddetin gözlem ve taklit yoluyla öğrenilmesini vurgulamaktadır. Sosyal öğrenme kuramı, ebeveynler arasındaki şiddeti, ailedeki şiddet içeren davranışları öğrenmek için bir model olarak görmektedir (Bandura, 1986: 227).

Bu açıdan bakıldığında davranış, taklit (aile üyelerinin veya başkalarının davranışlarının taklit edilmesi) ve doğrudan deneyimler yoluyla öğrenilebilir. Bu nedenle, ebeveyn şiddeti yaşayan veya gözlemleyen çocuklar, aile içindeki şiddeti öfkelerini ifade etmenin ve başkalarının davranışlarını kontrol etmenin uygun bir yolu olarak kabul ederler (Miller, 2005, s. 47). Sosyal öğrenme kuramı açısından bakıldığında, aile bireylerinin şiddete tanık olduğu ya da şiddete maruz kaldığı ailelerde, şiddete uğrama ya da şiddete boyun eğme olasılığı diğer ailelere göre çok daha yüksektir.

Bu nedenle, herhangi bir şekilde şiddet kullanmayı öğrenen çocuklar, öğrenilen modeli yetişkinliğe kadar sürdürebilir. Çocuk şiddetinde ailenin rolünü açıklamak için kullanılabilecek saldırganlık ve şiddetin ortaya çıkmasında nüfus yoğunluğu, hava kirliliği vb. gibi altta yatan koşulların rolüne de işaret etmektedir. Sosyal öğrenme yaklaşımı, sosyal ve çevresel durumların insanlara saldırgan ve şiddetli davranmayı nasıl öğrettiğini vurgulamaktadır (Bandura, 1986: 225).

Bandura'ya göre çocuklar nasıl şiddet uygulayacaklarını ailelerinden öğrenirler. Çocukluk döneminde ebeveyn istismarını gözlemlemek ve deneyimlemek, bir erkeğin otoriter davranışları öğrenmesine ve kız çocukları ise bu rollerin benimsenmesi veya normalleştirilmesi belli durumlarda şiddeti hak ettikleri düşüncesine yol açmaktadır. Kısacası, şiddetin, hem kadın hem de erkek bireyler tarafından yasal algılanması, önce ailede sonra da toplumda üretilmesine ve bir sorun çözme yöntemi olarak kuşaktan kuşağa aktarılmasını oraya çıkarabilmektedir.

1.1.4.2. Sosyal Kontrol Kuramı

Travis Hirschi'ye göre suçluluk, bireyin topluma ile ilişkisi zayıfladığında veya tamamen ortadan kalktığında ortaya çıkar (Hirschi, 1969: 31) Açıkçası, toplumun değer ve normlarının bireyler tarafından kabul edilme düzeyi, onların sosyal sistemle bağlantı derecelerine bağlıdır. Bu yüzden, sosyal sistemle bağlantı ile ahlaki meşruiyet inancı arasında bir ilişki vardır. Bireyin inançları da okul, aile ve toplumla olan bağlantılarından etkilenir. Wiatrowski'ye (1981) göre, Hirschi'nin ortaya koyduğu sosyal kontrol kuramının ima ettiği gibi suçun insan doğasındaki içkinliğinin aksine, temel açıklanması gereken 'uyum'dur. Hirschi uyumu açıklarken "sosyalizasyon sürecinde kazanılmış, birey ve toplumun arasında dört ana unsurdan oluşan bağın oluşması: bağlanma, taahhüt, katılım, inanç" olarak açıklar (Wiatrowski, 1981: 53). Bu unsurların dördü de şiddeti ve suçu önleyen toplumdaki insanları birbirine bağlayan unsurlar olarak sosyal bağı oluşturan elementlerdir ve bu dört ögenin her biri ne kadar güçlüyse, bireyin suç ve saldırgan davranışa katılma olasılığı o kadar az olacaktır. Hirschi'nin kuramı bireyin ait olduğu kütle ne kadar zayıfsa, kişinin grubuna o kadar az bağlı olduğunu ileri sürer. Bu, bireyin grubundan fazla kendisine bağımlı olmasına neden olur ve günün sonunda kendi bireysel çıkarlarına fayda sağlamadıkça hiçbir davranış kuralını tanımamaktadır (Akers ve Sellers, 2008,s. 82)

1.1.4.3. Baskınlık Kuramı

Baskı kuramı, suçun amaçlar ve araçlar arasındaki çatışmanın bir işlevi olduğunu iddia eder. Baskı teorisinin öncülerinden Durkheim, suç ve suçluluğu açıklamak için "Anomi" teorisini geliştirmiştir. Anomi, toplum üyelerinin çok az kültürel veya ahlaki rehberlikten yararlanması ve toplumun bireyle olan sosyal bağının kopması anlamına gelir. Merton insanların amaçlarına ulaşmak için meşru araçlara sahip olmadıklarında kendilerini baskı altında hissettiklerine, bunun sonucunda amaçlarına ulaşmak için yasa dışı yolları seçebileceklerine ve hatta suçluluğa başvurabileceklerine inanmaktadır (Giddens, 1997).Cohen, statü başarısızlığı teorisinde, sapmayı sosyal statü ve sınıflara bağlar ve bu davranışların kaynağını toplum tarafından kabul edilen hedeflere ulaşamama sonucu olarak açıklamaktadır. Ekonomik sorunlar, işsizlik ve gelir eksikliği çoğu zaman ailede stres ve kaygıyı artırır, bazen bu etkenler şiddet içeren davranışlara

yol açmaktadır. Diğer bir deyişle, şiddetin kendisi bu baskılarla başa çıkmanın bir yolu olabilir. Araştırmalar, işsizlik, yoksulluk ve gelir yetersizliği durumunun yarattığı baskı ve stresler nedeniyle yoksul ve düşük gelirli ailelerin daha fazla aile içi şiddete maruz kaldığını göstermektedir (Selser ve Calmus, 1988). Elbette diğer sosyal sınıflar arasında şiddetin varlığını da göz ardı etmemeliyiz çünkü orta ve üst sınıflar çoğu, bu sorunları gizleyebilir veya bunlardan kaçınabilir. Dolayısıyla baskı teorisine göre eşlerin sosyo-ekonomik durumunun düşük olması, başarısız olması ve eğitim seviyesinin düşük olması şiddet ve tehlikeli davranışların oluşumunda önemli etki sağlamaktadır.

1.1.4.4. Kaynak Kuramı

Kaynak teorisi, özellikle aile içi şiddet için kullanılan biçimiyle ilk olarak William Goode (1971: 624) tarafından tanımlanmıştır. Bu teori, ailevi sistemler de dâhil olmak üzere sistemlerin bir dereceye kadar şiddete veya şiddet tehdidine dayandığı varsayımına işaret etmektedir. Bu kurama göre, ailenin diğer sosyal sistemler gibi bir otorite hiyerarşisi vardır. Ailenin önemli kaynaklarına diğerlerinden daha fazla erişimi olan birey diğer üyeleri kendi amaçları için çalışmaya zorlamaktadır. Bu nedenle diğer aile bireyleri üzerinde belirli bir düzeyde güç yönetebileceğini belirtmektedir. Bu kaynaklar, diğerleri arasında ekonomik, maddi, sosyal, kişisel veya ailesel olabilir, ancak çoğu zaman en fazla kaynağa sahip olan kişi güç kullanma ihtiyacı hissetmemektedir. Aksine, diğer kaynaklar kısıtlandığında veya sınırlandığında, şiddet kontrol veya ek güç elde etmek için kullanılan bir kaynak haline gelmektedir. Şiddet, en fazla gücü elinde tutmak için yeterli kaynağa sahip olmayan biri tarafından da kullanılır (Goode, 1971: 236).

Bu, çoğunlukla ailevi düzeyde uygulansa da, yapısal şiddetle ilgili olarak yorumlanabilir. Tang (1999), Hong Konglu Çinli çiftler üzerine yaptığı çalışmada, Eşitlikçi bir güç dağılımına sahip çiftlerin, her iki yönde de eşit olmayan evlilik gücüne sahip çiftlere göre kişilerarası şiddetten daha az gösterdiğini bulmuştur (Tang, 1999: 602).

Örneğin, yüksek gelirli ve sosyal statüye sahip erkekler, şiddete ek olarak eşlerinin davranışlarını kontrol etmek için geniş bir kaynak yelpazesine sahipken, maddi imkânları kısıtlı ve kaynağı olmayan erkek şiddete başvurabilir. Bu teori güç teorisine

dayanmaktadır ve şiddeti aile içindeki sosyal, ekonomik ve bireysel kaynakların durumu olarak ifade etmektedir. Kişi dış kişisel, ekonomik veya sosyal kaynakları ne kadar az kontrol edebilirse, kontrol etmek için şiddet veya güç kullanımı ihtiyacı o kadar büyük olabilir.

William Goode'a göre ailede sosyal ve ekonomik olarak güçlü olan herkes bu gücü açık bir şekilde kullanmaktadır. Sonuç olarak ailede egemen olmak isteyen ancak eğitim düzeyi düşük veya gelir düzeyi düşük ve kişilerarası becerileri düşük olan bir koca, egemenliğini sürdürmek için güç kullanabilir. Bu teoriye göre, ailedeki güç ve kaynaklar arasında açık bir ilişki vardır ve güç, bir unsurun diğerinin davranışını etkileme ve hükmetme potansiyel yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Anderson, 2004).

1.1.4.5. Feminist Kuram

Feminist kuram kadına yönelik şiddetin, özellikle aile içi şiddetin, köklerinin toplumun ataerkilliği teşvik eden kültürel ve siyasi yapısından kaynaklandığına ve kadınların yakın ilişkilerde erkeklerin otoritesi altında olduğuna inanmaktadır. Bu görüş, erkek egemenliği ve toplumsallaşmayı şiddetin kaynağı olarak ele almakta ve aile içi şiddetin ataerki ile erkek egemenliği ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir sonucu olduğunu belirtmektedir (Zavala, 2013: 8).

Bu yaklaşıma göre kadına yönelik şiddet, kadınların erkeğe ve ataerkil aile sisteminde erkeklerden aşağı konumlarından kaynaklanmaktadır. Sosyal öğrenme, temel uyumsuzluğu ve kaynak çatışması teorilerindeki açıklamalar ise ancak ataerkil kültürel yapılar çerçevesinde anlamlıdır. Ataerkillik sosyal bir biçimdir ve neredeyse tüm dünyada mevcuttur. Çünkü erkekler maddi ve fiziki gücün en büyük kaynaklarını kadınların kontrolü için seferber etmekte ve bu maddi ve fiziki güç hâkim olduğunda ideolojik, hukuki ve duygusal güç gibi diğer güç kaynakları da kullanılmaktadır. Fiziksel şiddet, kadınların bireysel ve grup direnişlerine karşı ataerkilliği korumak için bireyler ve gruplar arasındaki ilişkilerde sıklıkla kullanılan ataerkilliği savunmanın son taktiğidir (Hoffman, 1994: 358).

Bu doğrultuda kadına yönelik erkek şiddeti, feminizmi açığa çıkaran ve politik mücadele konusu haline getirdiği önemli alanlardan biridir. Feminist teoride kadına yönelik erkek şiddeti çeşitli biçimlerde tartışılmaktadır. Bu teorinin ana fikri, doğrudan

ve dolaylı sosyal ve ekonomik süreçlerin belirli bir sosyal düzeni ve ataerkil aile yapısını desteklemek için hareket etmesidir. Ataerkillik kadın konumunu aşağılar ve kadına yönelik sistematik şiddetin tarihsel modelinin oluşumuna neden olur (Golz ve Strauss, 1979: 227).

Buradan yola çıkarak, feminist teoriye göre, aile içi şiddet de temel neden, bir tür ataerkil otoriter düzen olan geleneksel aile yapısında kadına yönelik şiddetin ortaya çıkmasının ve sürdürülmesinin kadınla erkek arasındaki güç eşitsizliği ve ataerkil kültür yatmaktadır. Bu açıdan bakıldığında feministlerin, kadının cinsiyeti, yani sırf kadın olduğu için maruz kaldıkları kısıtlamalara ve güce karşı bu adaletsizlikleri giderebilecek talepler için mücadeleyi temsil ettiği ve bu mücadelenin toplumun maddi olanaklarından zihinsel kalıplarına kadar geniş bir yelpazeyi kapsadığı görünebilir. (Yalçın, 2019).

Feministler, erkek hâkimiyetine bağlı olarak ataerkilliği, erkeklerin kadınlara güç kullandıklarını ve baskı altında tuttuklarını kendilerine itaat etmelerini bir baskı olarak tanımlamaktadırlar. Feminist açıdan bakıldığında, kadınlar bazen ataerkil sisteme direnç gösterip, çoğunlukla ya katlanırlar ya da aktif şekilde kendilerini alt konumda yaşam sürdürmelerine normal bularak bu sürece katkıda sağlarlar. Liberal feminizm, kadınlara fırsat eşitliği ve seçme özgürlüğü çağrısında bulunan liberal-burjuva bir gelenek içinde tasarlanmıştır. Liberal feministler çoğunlukla, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini, ayrı ve farklı etki alanlarının yaratılmasından ve kadın ve erkeğin toplumdaki uygun rolüne ilişkin geleneksel tutumlardan kaynaklandığını söylemektedirler. Bu tür tutumlar, eğitimde, iş yerinde, siyasette ve diğer kamusal alanlarda kadınlara yönelik ayrımcılıkla pekiştirilmektedir. Sosyalist feministler için cinsiyet baskısı, kapitalist toplumların bariz bir özelliğidir. Bu nedenle, kişinin sosyalist bir kadın (Marksist-feminist) veya sosyalist-feminist olmasına bağlı olarak, bu baskının gerekli ve/veya yeterli bir nedeni olarak kapitalizme verdiği ağırlığın değişeceğini vurgulamışlardır. Sosyalist-feministler, iki tahakküm sistemi, sınıf ve ataerkillik (erkek egemenliği) arasında bir sentez girişiminde bulunurlar. (Oakley, 1981).

Radikal feminist göre, bu duruma neden olan erkeklerin kadınlara emretme ve erkek egemenliği isteğidir. Kadının ezilmişliğinin sebebi onun aşk, annelik ve cinsellik nitelendirmesinden kaynaklanmaktadır (Donovan, 2013: 33). Ataerkilliğin kökenleri ve

burada kadınların tabi kılınması, radikal feministler tarafından erkek saldırganlığında ve kadın cinselliğinin kontrolünde yatmaktadır. Marksist feminizm, kapitalizmle ilgili olduğu gibi, aile hayatındaki emek üretimi kaygısıyla kadınların özgürleşmesine odaklanır. MacKinnon (1997) "Marksizm için iş ne ise, feminizm için de cinsellik odur: kişinin en çok kendisine ait olan ama en çok alıp götürdüğü şeydir" (MacKinnon, 1997: 65). Materyal feminizm, Marksist teoriye dayanmaktadır. Bu kuramın odak noktası, kadınların yaşamlarının maddi koşulları ve dönüşümleridir. Kadınların sosyalleşmiş ve profesyonel bir ev ortamını sürdürmeleri temel bir endişe kaynağıdır. Bu, çocuk bakımı, yemek pişirme, temizlik ve genellikle kadınlara atfedilen diğer ev işleri ile ilgili profesyonel emek için yeterli ücreti içermektedir (Donovan, 1993). Kültürel feminizmler, politik değişimlere odaklanmak yerine kültürel dönüşümü hedefleyen ve eril değerler yerine dişil değerlerin yaygınlaşmasının kültürel dönüşümü sağlamasını savunan bir yaklaşımı benimserler (Özsöz, 2008: 53).

1.1.4.6. Kültürel Kuram

Bir kültürün unsurları birbirine bağımlı olma eğilimindedir. Bir kültür içindeki birbirine bağlı faktörlerin ve bunların şiddetle ilişkisinin bilgisi, nihayetinde kültürel normlar için bir çerçeve sağlayabilmektedir. Bu bilgi, yalnızca neyin istismara yol açtığına dair daha iyi bir anlayış sağlamakla kalmaz, aynı zamanda şiddet içermeyen kültürlerin gelişimini etkilemeye de yardımcı olabilmektedir. (Levinson, 2006: 107).

Kültürel tutarlılık teorisi, şiddetle doğrudan ilgili olmayan kültürel normların bile kültür içinde meydana gelen şiddet üzerinde etkili olabileceğini açıklamaktadır. Stres ve fiziksel şiddet içeren aile yapısı, şiddet modelleri sonraki nesil tarafından uygulanabilir. Kültürel teorisinde, bu aile davranışının normları, bir bütün olarak toplumun değerlerini yansıtmaktadır. Normlar, kültürün sistemik yönlerinin yapısına bağlıdır ve bu şekilde şiddet, toplumun normları ve değerleri ile tutarlı olma eğilimindedir (Carroll, 1980). Kültürel tutarlılık çerçevesinin kültürel yayılma hipotezine göre, bir toplum sosyal olarak onaylanan amaçlara yönelik olarak fiziksel gücü ne kadar çok kullanırsa, gücün bu meşrulaştırılmasının yaşamın diğer alanlarına da genelleştirilmesi olasılığı o kadar yüksektir (Baron, Straus, 1988: 383).

Şiddet kültürü kuramı, eş şiddetini açıklayan başka bir teoridir. Bu teori, eş, çocuk ve yaşlı istismarı gibi çeşitli istismar davranışlarının temelini toplum tarafından oluşturduğunu belirtmektedir. Kültürel kuram açısından kadınlar şiddetin işlenmesinde aktif rol üstlenmektedirler. Çünkü ailede mahremiyet ve problemlerin başka yerlerde duyulmaması gerektiğine dair kültürel ilkelerin kadınlar tarafından kabulü ve uygulaması şiddetin devamının nedenlerinden biri sayılmaktadır (İskoçya Kadına Yardım Raporu, 2016). Öte yandan, erkeğin korku kültürünü kullanarak ve kadına yönelik şiddeti toplumda normalleştirerek kadınlara hükmetme arzusu sorunu daha da görünmez kılmaktadır (Kimmel, 2002).

Bu açıdan bakıldığında, aile içi şiddet, herhangi bir nedenle şiddetin kabul edilmesi ve kabul edilen bir çelişkiye çözüm bulma, amaca ulaşma ya da bir konum kazanma aracı olarak yaygın olarak kullanılırsa toplumda daha yaygın olabilmektedir. Şiddet alt kültürü hipotezi ise aile içi şiddeti toplumda onaylanacak düzeyde daha çok kullanılan alt kültürlerce açıklamaktadır.

Bu açıdan kültür, insanın şimdiki ve gelecekteki davranışlarını etkileyen geçmişin sosyal bir mirasıdır. erkeklerin kadınlara yönelik şiddet içeren davranışları ile sosyal normlar arasında açık bir bağlantı olduğun belirtmişlerdir. Eşine şiddet uygulayan erkekler, erkeklerin kadınlardan daha çok egemen olduğu bir kültürde yaşamaktadırlar. Bu kültürün diğer özellikleri, erkek saldırganlığının, erkek egemenliğinin ve kadın itaatinin etkisidir. Dolayısıyla ataerkil toplumlarda gücün kullanılması erkek egemenliğine meşruiyet kazandırır (Dobash, 1979: 77).

İKİNCİ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDET YAYGINLIĞI

2.1. DÜNYA'DA KADINA YÖNELİK ŞİDDET

Kadına yönelik şiddetin tarihini takip etmek zor olsa da, şiddetin çoğunun kabul edildiği, göz yumulduğu ve hatta yasal olarak onaylamaya tabi tutulduğu açıktır. Örnekler arasında Roma hukukunun erkeklere karılarını ölüme kadar cezalandırma hakkı vermesi ve hem kilise hem de devlet tarafından göz yuman cadıların yakılması sayılabilir (Patricia, 1996). 18. yüzyıldan itibaren kadınlar bu kısıtlamalar içinde yaşamalarına rağmen bu kısıtlamalardan kurtulmanın yollarını aramışlardır. Fransa'da gerçekleşen "devrim" kadınların hayatında önemli değişiklikler ve gelişimlere yol açmıştır. Ücretli iş, kişisel yurttaşlık hakları, kadınların eğitim hakları gibi toplumsal gelişmeler ve kadınları siyasal hayatta kendilerini bir güç olarak ifade edebilmelerinin önünü açan Feminizm, Fransız Devrimi'nin önemli kazanımları olmuştur. Bu nedenle gerçekleşen Sanayi Devrimi ile birey; toplum karşısında üstünlük kazanmıştır. Modernliğin başlangıcıyla ile tüm ülkelerde kadınlar özne olma yolunda ilk adımları atmış ve bir birey olarak siyasal hayata katılma ve nihayetinde yurttaş olma hakkını talep etmişlerdir (Arıkoğlu, 2015: 7).

Feminist düşünce, 1970'lerde somutlaşmış ve kadına yönelik şiddet konusunda evrensel anlamda adım atılmasına ilk ayak olmuştur. Kadına yönelik şiddetin gündeme gelişi, kadının siyasal ve sosyal hayata katılmasından sonra, kadına yönelik şiddet toplumsal düzeyde tartışmaya yol açılmıştır. 1980'ler sonrası, kadına yönelik şiddeti tanımlayan, belirgin yapan ve hatta kadına yönelik şiddete karşı mücadeleyi başlatan ve mücadele eden bizzat kadın hareketinin kendisidir.

20.yüzyılda feminizm, dünya görüşünde kadını ön plana çıkaran ve küreselleşmeyle beraber kadın kimliğinin zarar görmesini, cinsellik, toplumsal cinsiyet, siyaset vb. ele almış ve bu olguları feminizm bir bakış açısıyla teorikleştirmeye çalışmışlardır (Demir dağ, 2017: 57). Günümüzde kadına yönelik şiddetin önemli boyutlara ulaştığı kadın statüsünün aşağılanması, kadına karşı saldırgan davranışlara onay verilmesi, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, cinsiyetçi rollerin dayatılması, kadını mal

olarak görülmesi gibi davranışların altında yatan ciddi hedef kadını ikinci sınıf vatandaş olarak görme ve otoriter erkeğe bağımlılığın devam etmesidir (Akın, 2003: 32).

Şiddetin çeşitli biçimleri dünyanın belirli bölgelerinde, genellikle gelişmekte olan ülkelerde daha yaygındır. Bu yüzden kadına yönelik şiddeti tespit ve azaltmak amacıyla dünya çapında farklı bölgelerde birçok araştırma yapılmıştır. Dünyanın çeşitli yerlerinde yakın zamanda yapılan bir dizi araştırmadan elde edilen bulgular, kadınların %10 ila %60'ının hayatlarının bir noktasında yakın bir erkek tarafından dövüldüğünü veya başka bir şekilde fiziksel saldırıya uğradığını belirtmektedir (Family Health International, 2008).

Dünyadaki aile içi şiddet yaygınlığına ilişkin istatistiklerin sonuçlarına göre durum farklıdır. İstatistiklerdeki bu farklılık, şiddetin tanımı, kadınlara sorulma zamanı ve şekli, anket yöntemi ve araştırma nüfus farklılıktan kaynaklanabilir. Kadına yönelik şiddet dünya genelinde halk sağlığını ilgilendiren önemli küresel sorunlardan biridir. Kuzey Amerika, Avrupa, Afrika, Latin Amerika, Orta Doğu ve Asya'da yapılan kapsamlı bir araştırma, yakın ilişkilerde, cinsel saldırıda, takipte, insan ticaretinde ve kadın bedenlerine ve ruhlarına yönelik diğer ihlallerde şaşırtıcı derecede şiddetin yüksek oranlarda olduğunu göstermektedir (WHO,2001: 6).

Dünya Sağlık Örgütü, gelişmekte olan ülkelerdeki kadınların %18 ila %68'inin ve az gelişmiş ülkelerdeki kadınların %28'inin, eşleri tarafından en az bir kez fiziksel şiddete maruz kaldığını tahmin etmektedir (Amoakohene,2004, 278).

Hamilelik döneminde şiddet, kadına yönelik şiddetin önemli bir örneğidir. Bir çalışmada, kadınların üçte biri hamilelikleri sırasında en az bir kez şiddete maruz kaldığını bildirmişlerdir (Griffith, 2007: 228-229.). Hindistan'da, aile içi şiddet ölümleri, %16 oranla hamilelik sırasında en yaygın ikinci ölüm nedenidir (Ronsman ve Graham, 2006: 368). Hamilelikte eş şiddeti, düşük, ölü doğum, erken doğum ve düşük doğum ağırlıklı bebeklerin olasılığını da artırmaktadır. 2013'de araştırmalara göre, yakın partner şiddeti yaşayan kadınların düşük yapma olasılığının %16 ve erken doğum yapma olasılığının %41 daha fazla olduğunu tahmin etmektedir (DSÖ, 2013).

Avrupa'da kadına yönelik şiddet, kadın nüfusu için terörizm veya kanserden çok daha tehlikelidir ve şiddete maruz kalan kadınların oranı 20 ile 55 arasında değişmektedir. Tüm kadınların beşte biri yaşam boyu en az bir kez fiziksel şiddete

maruz kaldığı ve onda birden fazlasının güç kullanımını içeren cinsel şiddete maruz kaldığı tahmin edilmektedir. Kadınların maruz kaldığı tüm ihlaller göz önüne alındığında, Avrupalı kadınların yüzde 45'i bu tür şiddete maruz kalıyor ve tüm kadınların yüzde 12 ila 15'i 16 yaşından sonra aile içi şiddete maruz kalıyor gibi gözükmemektedir (Elman, 2007: 85).

Dünya Sağlık Örgütü (2005) tarafından dünya genelinde 10 ülkede 24000 kadın katılımcı ile yapılan araştırma sonuçlarına göre hayat boyunca en yüksek cinsel ve fiziksel şiddet oranı Etiyopya'da (%71); en düşük şiddet oranı Japonya'da (%15) bulunmuştur. Dünya çapında kadın %39'unun partnerleri veya eski eşleri tarafından şiddete maruz kaldığı ve Asya'nın %59 ile dünya ortalamasının üstünde olduğu bildirilmiştir (Stöckl ve ark, 2013) .

Norveç ve Türkiye'deki belirli bölgelere odaklanan araştırmalar sırasıyla yüzde 18 ve 58 oranları bulunmuş ve İsviçre'de yapılan ulusal bir araştırma, kadınların %21'inin yakın bir ilişkide bir erkek tarafından saldırıya uğradığını bildirilmiştir (Schröttle ve Müller, 2004). Kuzey Londra'da yapılan bir araştırmada kadınların %30 erkekler tarafından şiddet gördüğünü belirtmiştir (Walby ve Allen, 2004: 79).

Türkiye'de Başar ve Demirci tarafından kadına yönelik aile içi şiddet üzerinde yapılan bir araştırma, aile içi şiddete maruz kalan kadınların %67,9'unun duygusal şiddete uğrama olasılığı yüksek olduğu belirlemiştir. Bu araştırmada kadınların düşük sosyal statüsünün, ataerkil sistemi ve her iki eşin eğitim düzeyinin düşük olması, aile içi şiddetin artmasına katkıda bulunan faktörler tespit edilmiştir (Başar ve Demirci, 2018).

Kanada, Amerika Birleşik Devletleri ve Avustralya'da oranlar benzer şekilde yüksektir. Amerika Birleşik Devletleri'nde öldürülen kadınların üçte biri partnerleri tarafından öldürülmüştür. Kadınlarda mahrem şiddet oranı erkeklere göre beş kat daha fazladır ve polise bildirilme olasılığı çok daha düşüktür (Catalano ve Snyder, 2009). Kadınların yakın bir partner tarafından öldürülme olasılığı erkeklerin iki katıdır. Kadınların yaklaşık üçte ikisi tanıdıkları insanlar tarafından öldürülürken erkeklerin yabancılar tarafından öldürülme olasılığı daha yüksektir.

Fransa'da kadına yönelik şiddetle mücadele eden gruplar tarafından, Fransız devletinin açıkladığı rakamlara göre 2017 yılında 101 kadın aile içi şiddet sonucu hayatını kaybettiği vurgulanmıştır. 2019 yılında ülke çapında yapılan bir araştırmaya

göre, her yıl 220 bin den fazla kadın eski veya hâlihazırda ilişkide oldukları eşleri tarafından fiziksel veya cinsel şiddete maruz kaldığını açıklamaktadır (Jaspard et al, 2020: 184).

Avustralya'da bir ulusal araştırma (1996), kadınların %8 mevcut ilişkilerinde saldırıya uğradığını belirtmiştir. Yeni Zelanda'da ise, kadınların yüzde 35'inin yakın bir ilişki içinde saldırıya uğradığını söylediğini açıklamıştır (Johnson, 2007: 380).

2.2. GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE İRAN'DA KADIN KONUMU

İran'ın muasır tarihinde 1905 yılına kadar İran'daki kadın yaşamının neredeyse her alanında aşağılanmış ve toplumdaki düşük konumunu kabullenmeye zorlanmış. Kadınlar için eğitim fırsatları ciddi şekilde sınırlandırılmıştır. Bu dönemde toplumun yarısını oluşturmalarına rağmen İranlı kadınların sadece %3'ü okuma yazma biliyordu. Söz konusu dönemde genel düşünce kadınların okuma yazma bilmesinin İslam'ın kurallarına aykırı olduğu ve toplum için bu durumun bir tehlike olarak görülmesidir, bu inanış bazı din adamları tarafından da her zaman vurgulanmıştır. Bazıları, beyinlerinin eğitimi anlama kapasitesi ve yeteneğine sahip olmadığı için kadınların eğitilemeyeceğine veya okuryazar olamayacağına inanmaktaydılar. Bu nedenle okuryazar olmak toplumda ayıp algılandığı için birçok kadın okuryazar olduğunu saklamak zorunda kalmıştır. (Melik zade, 1984: 505)

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden dolayı toplumun çeşitli alanlarında kadın ve erkek birbirinden ayırt edilmiştir. Bununla birlikte kadınlar hukuken savunmasız olarak daha da kötü durumdadırlar. Bu dönemde çocuk evliliği ve zorunlu evlilikler yaygın bir şekilde ilerlemekteydi. Kadınlar oy kullanma hakkından yoksun, herhangi bir siyasi ve sosyal görevde bulunmamaktadırlar. Bu eşitsiz koşullar, kadınlarda bir tür içselleştirilmiş kabullenme ile birlikte giderek güçlenmiş ve onları içinde bulundukları duruma itiraz etmeme için boğun eğmeye yöneltmiştir (Delriş, 2001: 173).

O dönem Türkiye'deki değişimler ve Türkiye üzerinden Batı medeniyetiyle tanışma İran için çok ciddi olayların başlangıcı olmuştur. Kadınların erkekler ile eşit olmayan hakları ve özgürlük talepleri doğrultusunda açtıkları mücadele yelkeni gazeteler, tüccar ve misyonerler aracılığıyla İran kadınlarının kadın hakları için harekete geçmelerinde büyük rol oynamıştır. Kadınların özgürlükçü hareketleri ve cinsiyet

eşitsizliğine karşı itirazları İran kadınında, özellikle burjuva ve entelektüel kadınları derinden etkilemiştir. Batı'da yaşanan olaylara paralel olarak İran'daki kadınlar, Meşrutiyet döneminde, toplumsal düşük konumlarına itiraz da bulunarak harekete geçmişlerdir (Sanasaryan, 2006: 43).

Meşrutiyet döneminin milliyetçi mücadelelerinin ardından, ilk İranlı kadın feministler kadın dergileri ve dernekleri kurarak İran'da kadın hareketinin ilk temellerini atmışlardır. Bu durumu değiştirmek için; Kadınların eğitimi, aile kanunlarında değişim, oy hakkı ve siyasi katılım ve başörtüsü kaldırma gibi dört temel değişimin talebinde bulunmuşlardır. Kadınların sağlık ve tıbbi hizmetlere erişimi, istihdam ve ekonomik faaliyetlerinin yaygınlığı ve kolaylaştırılması, aile ve toplum içindeki düşük konumlarının değiştirilmesi, meşrutiyet sonrası yıllarca kadın aktivistlerin gündeminde olan diğer konulardan olmuştur (Yegâne, 1984: 86).

Kız okullarının açılması ve kadınların eğitim hakkı meşrutiyet döneminde kadın harekâtının en büyük elde eden başarılarıdandır. İran kadınlarının haklarını talep ettiği mücadele neticesinde, siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda gelişme, kadınların yenilik ve modernleşme düzeyini yükseltmiştir. Bu durum meşrutiyet ile beraber gelişmekte olan özgürlük ve eğitim talepleriyle ciddi bir değişime yol açmıştır ve sonunda bağımsız ve özerk kadın örgütleri oluşturulmuştur. Bu bağlamda Milli Kadın Hareketi, ülkedeki meşrutiyet hareketiyle birlikte yürüyen ve İran'ın yabancı güçlerden bağımsızlığını ve anayasanın uygulanmasını sağlayan küçük bir kadın hareketi olmuştur (Nahit, 1999: 95).

Meşrutiyet devrimi sırasında, yalnızca harekete katılan birçok kadın derneği gizlice kurulmuştur. Daha sonra, meclisin kurulması ve İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki yıllarda kurulan kadın dernekleri sadece kadın hakları yönünde mücadele göstermişlerdir.

Meşrutiyet döneminde kadın hareketi, kadın eğitiminin yaygınlaştırılması dışında hiçbir talebini yerine getiremese de, İranlı feministlerin ilk kuşağı, eşitlikçi taleplerin genel planının yanı sıra, kadın hareketinin iki ana kanadı olarak kadın yayınları ve derneklerini başlatarak bu hareketin gelecekteki faaliyetleri için bir platform oluşturabildiler. Meşrutiyet dönemindeki zayıf ve genç kadın hareketi, toplumu ve aileyi yöneten ataerkil ve eşitsiz yapıya da karşı çıkmış, İran'da kadının ikincil

konumunun değiştirilmesi gerektiğini açıkça ilan etmiş ve yolun devamını gelecek nesillere bırakmıştır. O dönem İran'daki feministler tarafından eğitimde cinsiyet ayrımcılığını ortadan kaldırması, aile yasaları, siyasi katılım ve giyim tarzında özgürlük gibi dört ana talep, hala İranlı kadınların taleplerinin başında gelmektedir. Sonuç olarak bu taleplerin hiçbiri tam olarak gerçekleşmemiş olsa da bu alanlardaki yadsınamaz gelişmeler, Meşrutiyet döneminden itibaren başlayan çabanın sonucudur (Nategh, 1983: 179).

Birinci Rıza Pahlevi döneminde bağımsız kadın örgütleri gittikçe kaldırılmış, Rıza Şah'ın gözetiminde oldukça ılımlı ve hayırsever bir dernek olan Kadın Örgütü gibi hükümete veya siyasi partilere bağlı örgütler oluşturulmuştur (Sanasaryan, 2006, s. 112). Kadınların ve kadın hareketinin bu dönemdeki konumunun en önemli özellikleri arasında başörtüsü söyleminin hâkim olması, kadın faaliyetlerinin yapısının devletleştirilmesi, kız çocuklarının eğitiminin yaygınlaştırılması, özellikle yetişkinlerin eğitimi, orta ve üst sınıf kadınlar için istihdam yaratılması sayılabilir. Üniversitenin kurulması ve ayrıca kadınların üniversiteye girişi, ailede kadının hakları alanında reformların oluşturulması, ayrıca örf ve adet mahkemelerinin kurulması ve gerekliliği evlilik ve boşanmaların bu mahkemelerde kaydedilmesi de bu dönemde gerçekleşen kazanımlardandır (Sagafiyan, 2012: 94).

Rıza Şah'ın batılılaşma yönünde seçkin değişikliklerden biri, aniden kadınlarda başörtü yasağı "keşfi hicap" reform hareketinin gündeme gelmesiydi. Kadınlarda başörtü kullanımının yasağın uygulaması farklı olumsuz sonuçlara neden olmuştur. Bu yüzden çoğu kapalı kadın sokaklarda jandarma tarafından zorunlu şekilde başörtü kaldırma eyleminde şiddete maruz kaldıkları için evlerine kapanmışlardır (Bamdad, 1975: 138).

Muhammed Rıza Pehlevi'nin (1941-1979) hükümdarlığı sırasında, kadın hakları meselesi toplumsal hareket olarak bastırılmıştır. Bu dönem kadınların meşrutiyette kurduğu dernekler ve dergiler kapatıldı, sadece kadınların siyasi alanda ciddi gelişmelerden Şah'ın Beyaz Devrim modernizasyon hareketi "Altı Maddeli Bildirge" ekseninde, 1962'ci yılda kadınlara oy kullanma hakkı tanınması olmuştur. Sonralar Beyaz Devrim gelişim sürecinde ilk olarak bir ulusal değişim politikası sunulmuştur. Batı modernleşme doğrultusunda kadınlara oy kullanma, seçme ve seçilme hakkı

tanınması ve kanunen değişiklikler içeriğinde Aile Savunma Yasası kadını aile içinde koruma amacıyla gerçekleştirilmiştir (Sanasaryan, 2006: 98).

1979 Devrimi ve monarşinin yerine İslam Cumhuriyeti'nin getirilmesinden sonra, özellikle kadının ülke içindeki statüsü ve haklarıyla ilgili birçok sosyal ve siyasi değişiklik meydana gelmiştir. 1979 yılında İran Devrimi'nin gerçekleşmesiyle, kadın haklarına ilk darbe, Devrim'in zaferinden 15 gün sonra, Humeyni'nin Aile Koruma Yasasını yasadışı ilan edip yürürlükten kaldırdığı zaman olmuştur. On gün sonra, başı açık kadınların ofislere girmesini yasaklayan bir genelge sunulmuştur. Birkaç gün sonra, kadınların ofislerden, hastanelerden ve ordudan büyük bir işten atılma dalgası başlamıştır, daha sonra kadınların yargı sisteminde çalışmaları yasaklandı ve kısa bir süre sonra cinsiyet eşitliğini kapsamayan yeni bir anayasa yazılmıştır (Hossein Khah, 2018: 25). Kürtajin yeniden yasaklanması, kadınların evlenme yaşının 13'e düşürülmesi, kızların teknik okullara ve bazı akademik disiplinlere gitmelerinin yasaklanması, bazı sporların ve kadınların spor stadyumlarına katılmasının yasaklanması ve kadınları erkeklerden daha fazla riske sürükleyen kısas ve taşlama yasalarının çıkarılması yerleştirilmiştir. Kadınların bu genelgeye ilk tepkisi, kadın gruplarının protesto başlatmaları olmuştur. 4-7 Mart 1980 tarihleri arasında zorunlu başörtüsüne karşı altı günlük gösteriler sırasında, Aile Koruma Yasası'nın yürürlükten kaldırılmasını protesto etmek için kadınlar tarafından protestolar başlatılmıştır. 1979 sonundan 1980'lerin başına kadar yeni gruplar oluşturarak hükümetten bağımsız örgütlenmeye çalışan bağımsız kadın hareketi ve diğer bağımsız sivil ve siyasi hareketler gibi hükümetin baskısıyla ortadan kaldırıldılar.

Ayrıca reform döneminde kadınların sivil faaliyetleri için nispeten açık bir alan oluştu, kültür merkezi ve NGO çoğu öğrenciler tarafından kurulmuştur. Reform döneminin sonunda bir milyon imza kampanyası, hızla güvenlik haline gelen ve aktivistlerin de tutuklanmasıyla birlikte İran'daki ayrımcı yasaları değiştirme, Yeşil Hareketten sonra meydana gelen gelişmeler sonucunda bu kampanya yasa değiştirme hedefine ulaşamamıştır. Ancak bu kampanya toplumsal cinsiyet eşitliği söylemine yeni bir soluk getirdi ve medyada kadın sorunlarının gündeme gelmesine neden olmuştur. Bu süreçte, Devrimden sonra ve 90'lardan beri kadınlar en çok ayrımcı yasaları değiştirmeye odaklanmaktadırlar.

Recme hayır, aile yasasına hayır kampanyası ve çok eşliliğin yasaklanması gibi talepler kadın hakları aktivistlerin sokaklarda toplanan imzayla meclise gidişi her zaman İran'da yaşayan kadınların hakları bağlamında itirazlarının göstergesidir. Ayrıca meclisin erkek yüzünü değiştirme, aile içi şiddeti yasaklama, stadyuma kadın girişi kampanyaları oluşturarak yasaları değiştirmeye ve insanları kadın hakları konusunda bilgilendirmeye çalışılmıştır.

İktidar tarafından kadın ve kız çocukları alanında NGO 'lar kuruldu, ancak yaklaşımları çoğunlukla kadınlar için mevcut durumu korumak ve faaliyet izinlerini sürdürmek yönünde, bu da onların daha radikal talepleri olan diğer kadın hakları aktivistleri ile bağlantı kurma olasılıklarını engellemektedir.

2020 yılında İranlı kadınlar ve kadın hareketi İnternet üzerinden gerçekleştirilen #Me Too hareketi, etiketiyle paylaşılan erkek şiddetini eleştiren söylemler, kadına yönelik cinsel şiddet ve eşitsizlik deneyimlerinin ve desteklerinin paylaşıldığı çevrimiçi eylemler aşamasında olan sessizliklerini kırarak günümüzde en öne çıkan eylemlerin arasında gösterilmektedir.

Ayrıca Instagram, Twitter ve Club House gibi sosyal ağlarda kadınların haklarına yönelik yoğun faaliyetlerini görmekteyiz. Toplumsal cinsiyet farkındalığındaki bu artışın hükümetin kadın alanındaki işleyişiyle bir ilgisi yoktur, belki kadınların yaşam koşullarını değiştirme çabalarının bir sonucudur.

2.3. İRAN'DA KADIN VE ŞİDDET

İran'da ataerkil sistemin kadının toplumsal hayatındaki etkisine baktığımızda geçmişten günümüze kadar işlenen siyasal, hukuki ve sosyal reformlara rağmen kadınların her zaman erkeklerin gerisinde kaldığını görmek mümkündür. Dünya genelinde sıkça görülen kadına yönelik şiddet, İran'da 1990'ların sonlarından itibaren toplumsal bir sorun olarak tartışılmaya başlanmıştır. Kadına yönelik şiddet ciddi bir sosyal sorun olmasına rağmen, İran'da bu konu üzerine yapılmış çalışma sayısı yok denecek kadar azdır. Seneler önce kadına şiddet, İran toplumunda çok da ciddi bir sorun olarak algılanmamış, hatta kültürün bir parçası, aile içi meselelerin özel olarak düşünülmüştür.

Kadınların aile içinde dövülme veya taciz edilme olasılığı başka herhangi bir yerden veya topluluktaki herhangi bir kişiden daha fazladır (Browne ve Dixon, 2003: 107). İran'da da diğer ülkelerde olduğu gibi kadına yönelik şiddet hem özel hem de kamusal alanda gerçekleşmektedir. Özel alanda şiddet, baba evini içerir ve çoğunlukla erkek aile üyeleri veya koca tarafından gerçekleştirilir (Kar, 1998: 84). İran'da hiçbir kişi ya da kurum özel alana müdahale edemeyeceği için kadına yönelik şiddet çok yaygın ve doğal hale gelmiştir.

İran'da kadına yönelik şiddete sebep olan çeşitli nedenler bulunmaktadır. Ataerkil toplumun bilinçaltına yerleşmiş, cinsiyete dayalı ayrımcılık nedeniyle sıklıkla ikinci sınıf vatandaş muamelesi görmekte ve yapısal şiddetin kadına karşı uygulamasına ve sürdürmesine yapısal faktörler yardımcı olmaktadır. Bu toplumda yapısal faktörler şunlardır:

2.3.1. Hukukta Erkeklerin Gücü

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası'nın 20 ve 21. ilkelerinde kadın ve erkek arasındaki adalet vurgulanmaktadır. Bu ilkelere kadın ve erkek, yasalar tarafından eşit olarak korunur ve İslam'ın standartlarına uygun olarak tüm insani, siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel haklardan yararlanır. Ayrıca, kadın ve erkeğin çok yönlü haklarının ve adil yargı güvenliğinin sağlanması konusunda herkesin kanun önünde eşitliği, kadının kişiliğinin gelişmesi, maddi ve manevi haklarının ihyası için uygun şartların sağlanması ve ailenin onur ve bekasını koruyacak yetkili mahkemenin oluşturulması belirlenmiştir. Yalnız yasalarda belirtilen madde veya ilkelere uygulanmamakta, bu yüzden İran'da kadın hukuken erkekle eşit değildir ve cinsiyet eşitsizliğinin koşulların aile ortamına yansması nedeniyle kadın, şiddete başvuran bir erkekle birlikte yaşamak zorunda bırakılmaktadır. Özel durumlar arasında çocukların velayeti ve velayetinin kaybedilmesi veya bir kadının yasal olarak boşanmak için atması gereken zor süreçleri kapsamaktadır. Evlilikte şartların eklenmesi kadına bir dereceye kadar bazı haklar verse de, her halükarda kadın boşanmak istediğinde, diğer sorunlarla karış karşıyadır (Ebadi, 2002: 141). Ayrıca, ülkenin mevcut yasalarında kadına yönelik aile içi şiddetin net bir tanımı olmadığı için bu konu kadına yönelik aile içi şiddeti önlemenin ve mücadele etmenin önündeki en önemli yasal engellerden biridir. Erkeklerin yönettiği bir ailede, aile içi şiddet (cinayete kadar) için bir ceza yoktur ya da çok az diyecek kadar hukuken

erkeğin davranışını savunmaktadır. Bunu namus uğruna bazı kültürlerde kadın veya kız tarafından ailenin onurunu aşağılayacak durum ortaya çıktığında, yani kadının cinsel davranışını düzenlemek şeriat açıdan erkeğin dini ve geleneksel görevi olarak algılanmaktadır. Ne yazık ki İran'da yaşayan tüm kadınların hukuka yönelik hissettiği bu güvensizliği gerçek nedenleri ülke genelinde bulunmaktadır. Örneğin, 2022 yılında Ahvaz kentinde bir erkek namus uğruna eşinin kafasını kesip ve sokaklarda gezdirmiştir. Söz konusu olayda kadının ailesi namus konusu olduğundan dolayı kısas talep etmedikleri için katil sadece 7 sene hapis cezası almıştır.

İran'daki uygulanan yasalar, sadece ailede değil, aynı zamanda kamusal alanda da erkeklerin otoritesini ve kadınların güçsüzlüğünü savunmaktadır. Yasa kurallarına göre, bazı kamusal alanlarda kadınların katılımı mümkün olsa da, bu davranışlar kocanın iznine tabi olacak şekilde düzenlenmiştir. Ebeveyn izni tüm kadınların hayatlarını gölgeler ve bu, herkes için özgür karar verme hakkına inanan kadın ve erkekler için bile geçerlidir.

2.3.2. Ekonomik Boyutta Erkeklerin Gücü

Kadınların çalışmasına ilişkin herhangi bir yasal kısıtlama bulunmamakla birlikte, kadınların çalışmalarıyla ilgili farklı düzeylerde iki sorun bulunmaktadır. İlk sorun, çalışan kadınların oranının düşük olması ve iş arayan kadınların oranının çok yüksek olmasıdır, bu kadınların çalışma yaşamında yaşadıkları sorunların bir göstergesidir. Kadınlar için işsizlik istatistikleri, artan eğitim düzeyi ile işsizlik oranının arttığını göstermektedir. Bu, toplumun kadın istihdamına karşı direncini gösterirken, diğer yandan kadınların düşük gelirli ve istihdamsız düşük seviyeli işlerde (ikincil sektör) çalıştırıldığını göstermektedir. Bu doğrultuda, Kadınların erkeklere göre daha düşük geliri, kadınların özel sektörden daha az kazanması, kadınların kamu sektöründe yoğunlaşmasına neden olmakta ve bu çalışma yaşamında daha kazançlı karar verme pozisyonlarına geçmek için gerekli düzenlemelerin eksikliğini açıklamaktadır.

Mesleki beceri düzeyine iş alabilmek için gerekli eğitimler gerekse de toplumsal kültür açısından ya da düzenleyici güçlerin topluma katılımı açısından kadınlar için orta seviye işlerin olmaması, kadınları sosyal hayattan ve iş alanından uzak tutan bir diğer sorundur. Genellikle üniversite mezunu olmayan kadınların yaptığı bir işe (restoran ve

otellerde satış ve servis yapmak gibi) çeşitli nedenlerle girilmesi mümkün olsa da çok bu düşük orandadır. Aynı zamanda birçok özel sektör işinde sağlıklı çalışma ortamı ve cinsel taciz olasılığı kadınları iş seçimlerinde sınırlamaktadır. Sonuç olarak, ekonomik sektör, herhangi bir nedenle kadınların varlığını dışladığı veya kısıtladığı için, aynı zamanda onları erkeklerin gelirlerine bağımlı kılan yetersiz gelirler nedeniyle, kadınları evlenmeye ve bağımlı olmaya zorlamaktadır (Ezazi, 2010,s. 72-73).

2.3.3. Denetleyici Kurumlarda Erkeklerin Gücü

İran'da, tüm denetleyici kurumların hem örgütsel hem de bireysel alanlarda, kadınların üzerinde çeşitli düzeylerde güç ve şiddet kullanılmaktadır. Denetleyici düzeyde bu şiddet, kadınların ve kız çocuklarının bireysel tercihlerini etkilemekte ve düşüncelerine aykırı herhangi bir davranışla başa çıkmayı zorlaştırmaktadır. İran'da kadına yönelik şiddet, bir yandan toplumun denetleyici kurumlarında örgütlü bir şekilde, diğer yandan da kişisel olarak toplumu uygunsuz davranışlarla kadından temizleyen bireyler düzeyinde gözlemlenebilmektedir. Organize şiddetten, sokakta ya da iş yerinde gevşek başörtüsü suçundan kadınlara uygunsuz muameleye dikkat çekebilir davranışlardan biridir. Ayrıca, okul müdürlerinin kız öğrencilerinin okullarda giyim ve kapanma tarzları, hatta okul dışı faaliyetlerini bile denetlemeleri konusunda aşırı katı olması, günümüzde olumsuz sonuçlarını gösteren organize bir şiddettir. Kadınlar üzerinde kapsamlı bir kontrolün varlığı, kendilerini toplumda sosyal düzeni sağlamaya adanmış ve namus uğrunda kadınları öldüren erkeklerin seri cinayetlerinin açık bir örneği olarak bireysel olarak da kendini göstermektedir. Gazete sayfaları, kadın davranışlarına yanlış bir bakış açısıyla hiç düşünmeden öldürülen eşlerin, kızların ve kız kardeşlerin öldürülmesini göstermektedir. Toplumdaki erkekler diğer kadınların davranışlarını izleyecekse, ailede namus uğruna kadınları öldürme olasılığı daha yüksektir. Bu tür davranışların hafif şekilde cezalandırılması, toplumda ve ailede şiddeti artırmaya yönelik bir teşviktir (Ezazi, 2010: 74).

2.3.4. Destekleyici Kurumlar

İran'da aile içi şiddet konusu birkaç yıl içerisinde ciddi sorun olarak tartışılmaya başlanmasına rağmen, kamuoyu ve kadınlarda inanç büyük ölçüde değişmiş ve birçok

kadın aile içi şiddetin kabulüyle ile çeşitli şekillerde dirençlerini öne sürmektedirler. Toplumda Şiddetin önemine rağmen, mağdur kadınlara destek olacak herhangi bir kuruluş henüz kurulmamıştır. Destekleyici güç eksikliği hissi aileden başlar. Mağdur kadınlar şiddete katlanmak zorunda bırakılmakla kalmıyor, aileleri de şiddetle baş etmelerine yardımcı olmuyor, çünkü birçok insan için aile içinde dayak hala hayatın normal bir parçası ve kadınların yanlış davranışlarının bir sonucudur. Bu anlayışa göre çözüm ise kadının davranışını değiştirmesi ve kocanın isteği üzerine uygun davranışlarda bulunmasıdır. Ayrıca, Kadınların genellikle çekindiği eril yapıları ve idari hiyerarşileri ile karakollar, mahkemeler ve muhtemelen adli tıp onlara yardımcı olmamaktadır. Bu durumun gerekçelerinden birincisi, kadınların bu kuruluşlara gitmeye korkmaları, ikincisi ise çoğu kuruluştaki hâkim olan erkeklerin önyargılı tutumu karşısında kadınların haklarını elde etme olasılığına inanmamalarıdır.

İran'da bu tür düşünce ve davranış yapısıyla hareket eden şiddet mağduru birçok kadın şiddete maruz kaldığında susmayı tercih etmektedir. Bu durum İran'da kadına yönelik şiddet vakalarının gerçek sayısal verilerinin, basında ve olay raporundan okuduklarımızdan daha fazla olma ihtimalini ortaya koymaktadır.

2.4. İRAN'DA KADINA YÖNELİK ŞİDDET İLE İLİŞKİN AMPİRİK ÇALIŞMALAR

İran'da kadına yönelik şiddetle ilgili en büyük ve en kapsamlı araştırmalardan biri, ülkenin genelinde gerçekleştirilen ve İranlı kadınların %66'sının hayatlarının başlangıcından bu yana en az bir kez şiddete uğradığını bildiren Ulusal Araştırmadır. Ülkenin farklı illerinde şiddetin yaygınlığı ve türü büyük farklılıklar göstermektedir. Araştırmacı, şiddetin boyutlarını tanımlamak için şiddet türlerini altı gruba ayırmıştır; Sözel, fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik ve eğitimsel şiddet (Gazi Tebatebai, 2004: 120).

İsfahan kentinde yapılan araştırmaya göre, şiddet türlerinin, sözlü ve psikolojik şiddet vakalarının en yüksek sıklığının %34 olduğunu ve daha sonraki seviyelerde cinsel, ekonomik ve fiziksel şiddetin % 54 oranında tespit edildiğini göstermektedir. Bu çalışmada kadınlar, hakaret ve önemsememeği sözlü ve psikolojik şiddet, itme, fırlatma ve tokat atmayı ise fiziksel şiddet olarak tanımlamışlardır (Melek Efzeli, 2004: 66).

Tahran’da yapılan diğerk bir araştırmaya göre, duygusal şiddeti %85,4, fiziksel şiddeti %31,5, cinsel şiddeti 30,4 ve diğerk şiddet türlerini %4.17 olarak belirtmiştir (Gahari, 2009: 54). Ayrıca bir araştırma Tahran’daki adli tıp merkezlerine sevk edilen kadınların yaklaşık %69’unun fiziksel şiddete maruz kaldığını göstermiştir (Ağa hani, 2002: 77-78).

2005 yılında Sistan Beluğistan vilayetinde yaşayan 350 evli kadın üzerinde yapılan aile içi şiddet araştırmasında, en çok aile içi şiddet türlerinden fiziksel şiddetin %57,1 oranında kadın ve erkek arasında 16 ila 30 yaş farkı olduğunda meydana geldiği tespit etmiştir (Moezzemi,2005: 240).

Danış ve diğerkleri “Kadına yönelik aile içi şiddetin sosyolojik analizi ve evde kendini güvende hissetme ile ilişkisi” adlı araştırmasında kadına yönelik şiddet türleri arasında en yaygın türün duygusal, sözel ve psikolojik şiddet olduğunu göstermektedir. Ayrıca kadınların evde hissettikleri güvenlik duygusun ortalama ve azalan düzeyde olduğu değerlendirilmiştir. (Danış, 2016).

Mahbubi ve Derakhshanpour “Bender Abbas’ta kadına yönelik aile içi şiddet yaygınlığı” başlıklı bir çalışmada kadınların %92’sinin aile içi şiddete maruz kaldığını belirtilmektedir. Bu çalışmaya göre kadınlara yönelik en yaygın şiddet türü %54 psikolojik, %24/8’i fiziksel, %31’i sözel ve %6/8’i cinsel şiddet olarak belirlenmiştir. Bu araştırmada aile içi şiddeti etkileyen iki önemli faktör, eğitim düzeyi ve ailede eşin madde bağımlılığı olarak tespit edilmiştir (Mahbubi ve Derakhshanpour, 2014: 129).

İran’ın farklı coğrafi bölgelerinde kadına yönelik şiddet konusu üzerinde çalışmalar yapılmıştır. Bu  alışmalar kültürel ve etnik farklılığına dayanarak kadınların maruz kaldığı şiddet türlerini ortaya koymuştur. şah Abadı ve Emini 2011 yılında Tikantepe kentinde yaptığı araştırmalar da kadına yönelik şiddet konusunda ekonomik şiddetin en yüksek olduğunu tespit etmişlerdir (şah Abadı ve Emini, 2010). Kürdi ve diğerkleri tarafından Ahvaz ilinde yapılan bir araştırmada, kadına yönelik en yaygın şiddet türünün fiziksel şiddet olduğunu göstermiştir (Kürdi ve diğerkleri, 2017).

Hoy’da (Salih, 2013), Erdebil’de (Talibpur ve diğerkleri, 2019) ve Revanser’de (Muhammed , 2012) yapılan araştırmalarda ülkenin bu farklı noktalarında, kadınlara en fazla cinsel şiddetin ve en az fiziksel şiddetin uygulandığını göstermiştir (Caferi, 2021: 7).

Aziziyan ve diğeri tarafından yapılan bir araştırmada ahlaki ve eğitimsel faktörler %79, eşin ailesinin karışması %39, ekonomik sıkıntılar %54, cinsel sorunlar %13 ve kùltürel ve sınıfsal farklılıklar %10 aile içi şiddetin oluşumunda önemli etkenlerden olduğunu tahmin etmişlerdir (Aziziyan et al. 2013).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Kadına yönelik şiddet kültürel sınırları, sosyal ve ekonomik sınıfı, eğitimi düzeyini ve yaşı aşarak tüm coğrafi bölgelerde ve farklı tarihsel dönemlerde var olmuştur. Günümüzde şiddetin araştırılmasına yapılan vurgu, demokrasi, özgürlük ve eşitlik gibi koşulların aile alanına girmesinin bir sonucu olarak değerlendirilebilir. İran'da yaşayan kadınların kadına yönelik şiddet algısı bu çalışmanın başlıca konusudur.

Bu çalışmanın amacı İran'daki aile içi şiddet mağduru kadınların şiddet algısı, kadına yönelik şiddete ilişkin kadınlardaki algı farklılıkları, maruz kaldıkları şiddet türleri, kadınların büyük bir toplumsal baskı altında olup olmadıkları, şiddetin kadın üzerindeki etkisini tespit edip ve bu bağlamda çözüm önerisi sunmaktadır. Bu amaçla hareketle, 20 yaş ve üstü evli kadınların şiddete ilişkin baş etme yöntemleri araştırılmıştır.

Kadına yönelik şiddet İran'da toplumsal yaşam, etnik gruplar, dini inançlar veya ideolojilere bağlı kadın hakları ihlali açısından ciddi bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte ülkenin toplumsal yapısında cinsiyet ayrımcılığı ve eşitsizliğine bağlı yönlerinin aile içi şiddetin de artışına etki sağlamaktadır.

Yıllardır kadınların erkek tarafından aile içi şiddete maruz kalıp ve yaşam boyunca sustuklarına şahit olmaktayız. Özellikle yaşadığım coğrafi bölgede kadınların şiddeti kabullenme nedeni, kültürel ve toplumsal boyutta büyük oranda kadınların şiddete dair farkındalığın olmadığına ortaya koymaktadır. Bu nedenle aile yapısı, dini inanç veya etnik kökene bağlı kültürel farklılıklar, kadına yönelik şiddete karşı durumlarda farklı tutumlara yol açmaktadır. İran'ın her coğrafi bölgesinde kadınlara yönelik bu tür insan dışı davranışlar zamanla karşımıza çıkan kadına yönelik şiddet olaylarının, Hoy gibi ataerkil ve geleneksel bir toplumda, sürekli çeşitli boyutlarda görülmesi, bu çalışmanın Hoy'da yapılmasının temel sebebidir.

3.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Son zamanlarda kadına yönelik şiddet özellikle aile içi şiddet üzerine çalışmalar artmaktadır. Şiddet üzerine araştırma zorluklar içermektedir. Bu tür çalışmalarda araştırmacı, ailenin özel ve mahrem alanına girerek insanlara hassas davranışlar hakkında sorular sormaktadır. Öte yandan şiddetin devamında şiddet mağdurlarının dolaylı rolü de göz ardı edilmemelidir. Aile içi şiddet mağduru, şiddete uğradığını itiraf etmekte zorlanmaktadır. Bir kadın şiddet gördüğünde, şiddete uğramadaki sebebi sorgulamaktadır. Şiddetin oluşumunu çeşitli nedenlerle mağdur tarafından gizlenmekte, unutulmakta ya da ifadesinde abartmaktadır. Bu da kadına yönelik şiddetin devam etmesinde çok ciddi bir etki sağlamaktadır.

Şiddet konusu aile içi olunca kadının sorunu diğer aile üyelerine göre daha fazla ve farklı görülmektedir. Başta kadınların eğitim seviyesi olmak üzere ailevi ve ekonomik sorunlar kadının başlıca sorunları olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadınların önemli sorunlarından biri olan aile içi şiddetin sebeplerini ve biçimlerini tespit etmek ve çözüm önerileri geliştirmek hem toplumsal hem de bireysel açıdan son derece önem taşımaktadır.

Yapılan çalışmalar kadına şiddetin neden ve sonuçları üzerinde dursa da, birçok araştırma aile içi şiddeti ele almamakta, toplumsal şiddet çalışmaları totaliter bir çalışma ortaya koymaktadır. İran'daki kadınların üzerinde şiddetin arttığı halde bu konu hakkında pek fazla araştırma görülmemektedir. Dolayısıyla toplumsal ve siyasi yapıda şiddet ile ilgili konular dışında kadına yönelik şiddet dışarıya çok az sezdirilen veya hiç sezdirilmeyen bir yaklaşım olarak gözlenmektedir. Bu çalışma kapsamında kadına yönelik şiddet üzerinde yapılmış araştırmalara genel bir bakış açı sağlamanın eşliğinde çok yönlü etkilerin olduğu ifade edilen şiddetin toplumda görülmesi, birçok soruna sebep olduğu açıdan önemlidir.

İran'da yapılan çalışmalarda incelendiği veriler arasındaki farklı sonuçlar ortaya çıkmaktadır ve çoğu araştırmada şiddeti etkileyen etkenlerin ailevi ve bireysel değişkenler olarak ele alındığı tespit edilmiştir. Çalışmada İran'da kadına yönelik şiddetle ilişkin hukuki, toplumsal, siyasi ve ekonomik hayatta var olan erkekleri şiddete yönlendirme ve eşitsiz güç yapısı kadınların buna boyun eğmesinde toplum yapısının önemi vurgulamaya çalışmaktadır. Toplumun gelişiminde erkek kadar kadının da

katkısı göz ardı edilmemelidir. Bu nedenlerden dolayı, bu çalışma kadınların en önemli sorunlarından biri olan şiddet olgusuna katkıda bulunduğunu düşündüğümüz verileri içermektedir.

3.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Kadına yönelik şiddet olgusuna İran’da yaşayan kadınların bakış açısını konu alan araştırmamız teorik ve alan olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır. Bu çalışmada teorik kısımda öncelikle literatür taraması yapılmıştır. Bu bağlamda; kadına yönelik şiddet konusu ile ilgili verilere ulaşmak amacıyla daha önce yapılmış çalışmalar irdelenmiştir. Araştırmada ulaşılabilen kaynaklardan kadına şiddet konu üzerine önceden yapılmış çalışmaları kapsayan makale, tez, belgeler ve ilgili dokümanlar elde ederek literatür taramayla kadına yönelik şiddetin İran genelinde çok ciddi bir toplumsal sorunlardan olduğuna dair ön bilgiler toplanmıştır.

Alan araştırma kısmında elde edilen nitel veriler kadınlarda şiddet algısı, herhangi bir şiddet türüne maruz kalma, aile içi şiddet ile ilgili deneyimlere, tutum ve baş etme gibi değişkenler nitel veri analizine tabi tutulmuştur. Ayrıca nitel analiz metodu uygulayarak en güvenilir şekilde kadınların kadına yönelik şiddet konusuyla ilgili kullanılmak üzere yarı yapılandırılmış bir yüz yüze görüşme formu hazırlamıştır.

3.4. EVREN VE ÖRNEKLEM

Bu çalışma, kadınların kadına yönelik şiddet olgusuna konu alan bir alan araştırmasıdır. Bu araştırmanın evreni 20 yaş ve üzeri Hoy kentinde yaşayan evli kadınlar oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklem sayısı 15 olarak Hoy’da il merkezinde yaşayan şiddet mağduru kadınlara, kolay ve hızlı bir şekilde ulaşılması için kolay ulaşabilir veya elverişli örneklem yöntemi kullanılmıştır. Kolay ulaşabilir veya elverişli örnekleme yöntemi ulaşılması kolay ve hızlı olan, hali hazırda mevcut olan ögelere dayanmaktadır (Creswell, 2013).

3.5. NİTEL VERİ TOPLAMA VE ANALİZİ

Çalışmada verilerin toplanması, nitel yöntemi kapsamında yarı yapılandırılmış görüşme soruları ile toplam 15 kadınla derinlemesine görüşme yapılmıştır (ek 1'e

bakın). Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, yapılandırılmış görüşme sorularını daha esnek bir şekilde hazırlayarak katılımcıların açık uçlu yanıtlar vermesini sağlayan bir görüşme tekniğidir (Edwards & Holland, 2013: 29). Görüşmelerde araştırmacı önce kendini tanıtmış, araştırmanın konusunu, amacını, gönüllülük esasına dayalı olduğunu ve elde ettiği bilgileri araştırma dışında kullanmadığı hakkında bilgilendirmiş, görüşme için izin almış ve güven ilişkisi oluşturmaya çalışılmıştır.

Çalışmamıza katılan kadınların görüşme sırasında konuyla ilgili sorulara cevapları not tutulmuştur. Görüşme formunda çalışmaya ilişkin sorular yer aldığı gibi kadınlarla ilgili yaş, eğitim durumu, medeni durumu ve çalışma durumu sosyo-demografik özellikler de yer almaktadır.

Çalışmamızda nitel bölümde yüz yüze görüşmeler yapılmış, topladığımız bilgiler veri analiz ile gerçekleştirilmiştir. Nitel veri analizi genel olarak veri toplamayı, kodlar oluşturmayı, temalar oluşturmak için kodları basitleştirmeyi ve bunları bir tartışmada tablolar, şekiller veya raporlar halinde sunmayı içermektedir (Creswell, 2021: 182). Araştırmada yapılan görüşmelerin notları araştırmacı tarafından deşifre olunmuş ve tematik analiz yapılmıştır. Çalışmanın analiz aşamasında araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için, katılımcıların ifadeleri doğrudan aktarılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE VERİLERİN ANALİZİ

Çalışmanın bu bölümünde araştırmaya katılan 15 kadın ile gerçekleştirdiğimiz görüşme sonucunda veri analizi neticesinde elde ettiğimiz bulgular ve yorumlar göstermektedir. Veri analizi beş temadan oluşturulmuş ve çalışmanın amacı üzerinde kadınların şiddete ilişkin algıları aktarılmaktadır. Kadınlarla görüşme sonucunda çalışmamıza katkı da bulunan katılımcıların algı ve fikirlerini yansıtan yorumlar ve çalışmanın konusuna dair birleştirilen literatür aşağıda sunulmuştur.

Çalışmanın bu bölümünde öncelikle katılımcıların sosyo demografi özelliklerini daha yakından tanımak için kadınların yaş ve eğitim seviyelerine ilişkin bilgileri aşağıda aktarılmıştır.

Tablo 1. Kadınların Yaş Durumu

Sosyo-Demografi Özellikler	
Yaş Durumu	n
24-27	1
28-31	1
32-35	3
36-39	7
40 ve üzeri	3
Toplam	15

Tablo 1’de görüldü üzere, çalışmaya katılan kadınlar 24 ile 55 yaşları arasındadır. Tablo 1’de görüldüğü üzere çalışmamıza katılan kadınların 24 ile 27 yaş aralığında 1 kişi, 28 ile 31 yaş aralığında 1 kişi, 32 ile 35 yaş aralığında 3 kişi, 36 ile 39 yaş aralığında 7 kişi ve 40 ile 55 yaş aralığında olanlar ise 3 kişidir.

Çalışma grubumuzdaki kadınların yaş durumuna göre en büyük araştırma grubumuzu, 36-39 yaş aralığındaki katılımcılar oluşturmaktadır. Ortalama yaş grubu ise 32-35 ve 36-39 yaşlar grubundaki kadınlar oluşturmaktadır.

Tablo 2. Kadınların Eğitim Durumu

Sosyo-Demografi Özellikler	
Eğitim Durumu	n
Okuryazar değil	1
İlkokul	0
Ortaokul	2
Lise	5
Üniversite	7
Toplam	15

Tablo 2’de görüldüğü gibi, çalışma grubumuzdaki kadınların eğitim düzeyi farklılık göstermektedir. Çalışmamıza katılan 15 kadınlar arasında en büyük grubu üniversite mezunları oluşturmaktadır. Lise mezunu grubun 5’ini, ortaokul mezunu 2’sini oluşturmaktadır. Grubumuzdaki kadınlar arasında sadece 1 kişi okuryazar değildir.

Tablo 3. Kapsayıcı Tema: Kadınların Maruz Kaldıkları Şiddete İlişkin Alt Temalar

Kadınların Maruz Kaldıkları Şiddet türleri		
Kategori	Kod	Çoğunluk
Şiddet Türleri	Fiziksel Şiddet	14
	Ekonomik Şiddet	5
	Psikolojik Şiddet	9
	Sözel Şiddet	13
	Cinsel Şiddet	0

Tablo 3’te görüldüğü üzere kadınların şiddete maruz kalmaları ve şiddet türleri alt temalara bakıldığında katılımcıların 14’ü çoğunlukla fiziksel şiddete maruz kaldıklarını belirtmişleridir. Bununla birlikte kadınların 13’ü sözel, 9’u psikolojik, 5’i ekonomik şiddete uğramışlardır. Bu sırayı kadına yönelik şiddete maruz kalma ve herhangi bir şiddet biçimleri ile ilgili soruları cevaplayarak bu konu hakkındaki algı ve yorumları alınmıştır. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine sorulara verdiği yanıtlar aşağıda doğrudan alıntı yapılarak aktarılmıştır.

“Ben 6 yıldır sık sık eşimden fiziksel, sözel, psikolojik şiddette uğruyorum. Sarhoş olduğunda küfür ediyor, ailem hakkında aşağılayıcı sözler söylüyor. Biz geç yaşta evlendik ve 3 yaşta bir çocuğumuz var, her kavgamızda oda paniğe kapanır. Atık psikolojik baskı beni bitirdi. Daha doğrusu eşimin davranışlarından dolayı ondan nefret ediyorum ve her zaman ondan uzaklaşmak ve kaçmak istiyorum” (K1: 44 yaşında, evli, lisans, çalışmıyor).

“Evliliğimizin ilk 3 senesinde eşim bana fiziksel ve sözel şiddet uyguladı. Özellikle hamilelik döneminde şiddette uğradım. Birkaç kez beni çocuklarımin önünde dövdü. Bence sözel şiddet fiziksel şiddetten daha da kötü etkisi var. Mesela ben ailesin yanında beni önemsemediğinde veya küçümsediğinde, eşime çok kırılırım ve günlerce tavrını unutamıyorum” (K2, 33 yaşında, lisans, çalışmıyor).

“Evliliğimizin başından beri eşimden şiddet görüyorum. Ara sıra fiziksel, sözel ve psikolojik şiddete maruz kalmışım. Aileme karşı saygısızca davrandığında daha da duygusal olarak geriliyorum” (K3, 34 yaşında, lisans, çalışmıyor).

“Yeni evlendiğimize rağmen sık sık eşim bana şiddet uyguladı. Şiddet türleri ise fiziksel, sözel, psikolojik ve ekonomik şiddette maruz kaldım” (K4, 39 yaşında, yüksek lisans, çalışıyor).

“Eşim tarafından her zaman şiddete maruz kalmışım. Her türlü şiddet görmüşüm. Evliliğimizin başından dayak yemişim. Türlü türlü hakaretlere uğramışım” (K5, 36 yaşında, lise mezunu, çalışmıyor).

“10 yılı aşkın evlilik sürecinde her zaman sözel şiddete maruz kaldım. sık sık fiziksel ve sözel şiddet görüyorum” (K6, 37 yaşında, ortaokul mezunu, çalışmıyor).

“Fiziksel şiddet görmediğime rağmen, eşim tarafından sık sık sözel şiddete maruz kalıyorum” (K7, 30 yaş, lisans, çalışmıyor).

Katılımcıların cevaplarına göre kadınların maruz kaldığı fiziksel şiddet gibi sözel şiddet de aynı oranda bir kadını daha fazla olumsuz etkilemesi, acıtması ve çok kötü hislere yol açtığı çoğunlukla görünmektedir.

“3 senedir evliğim, eşimden ara sıra fiziksel ve psikolojik şiddet görüyorum. Çoğu arkadaşım ile konuşmama izin vermiyor. Sürekli telefonumu kontrol ediyor, birçok

davranışı bana normal gelmiyor ve hep kendimi gözetimdeyim gibi hissediyorum ” (K8, 25 yaşında, lisans, çalışmıyor).

“ Ben 21 yıldır sürekli eşimden fiziksel ve sözel şiddete uğruyorum. Aslında ben çocukluğumdan beri şiddet görüyorum. Şiddete alışmış biriyim”.(K9, 39 yaşında, okuryazar değil, çalışmıyor).

“20 yıldır evliğim sürekli haftada en az bir kere olsun eşim bana sözel ve fiziksel şiddet uyguluyor. Psikolojik açıdan baskı altındayım” (K10, 37 yaşında, lise mezunu, çalışmıyor).

“Eşimden hep sözel şiddet görüyorum. Şöyle her bir ufak sorunla bana hatta aileme hakaret edip ve küfür ediyor. Bazen de fiziksel şiddet görüyorum” (K11,38 yaşında, lise mezunu, çalışmıyor).

“Ben evliliğimin en başından şiddet görmüşüm. Eşim tarafından fiziksel şiddetten daha çok sözel ve psikolojik şiddete maruz kalıyorum” (K12, 40 yaşında, ortaokul mezunu, çalışmıyor).

“Eşimden sık sık şiddet görüyorum. Beni önemsememesi, kabaca davranışları psikolojimi etkiliyor. Ara sıra fiziksel şiddet görsem de, her zaman sözel, psikolojik ve bazen cinsel şiddete uğruyorum” (K13, 42 yaşında, lisans, çalışıyor).

“25 yıllık evliğim, eşim bana sürekli geçersiz sorunlardan dolayı şiddet uyguluyor. Fiziksel şiddetin yanında sözel ve psikolojik şiddete daha da uğruyorum. Artık gücüm kalmadı boşanma kararı almışım” (K14, 48 yaşında, lise mezunu, çalışmıyor).

Katılımcılara yöneltilen şiddete ve herhangi bir şiddet türüne maruz kalıp kalmadıklarına göre sorulara verdikleri yanıtların analizinde, katılımcı kadınların çoğu şiddeti kendi tecrübelerinden yola çıkarak algılayabildikleri ve uğradıkları şiddet türlerine, özellikle fiziksel ve sözel şiddeti vurguladıkları görülmektedir. Sözel şiddet psikolojik olarak hisleri zedelemesi söylenmiş olduğu, erkeğin bağırması şiddet olarak algılayan kadının olduğu, ağır eleştirilerde bulunma, hakaret, kişiyi aşağılayacak davranışlar gibi yorumlar elde edilen bilgiler arasında bulunmaktadır.

Katılımcılar eşlerinin onlara uygulayan şiddeti açıklarken örneğin; el kaldırma, ölümle tehdit etme, erkeğin eşinin duygularını önemsememesi, kalabalıkta

küçümsemesi ve maddiyatı şiddet olarak tanımlamışlardır. Çalışmamızda yapılan görüşmeler sürecinde maruz kaldığı sözel ve fiziksel şiddet sonucunda önemli sorunların içinde kadınların psikolojileri yüksek oranda zarar gördüğüdür. Örneği, şiddet mağduru kadının; korkuyla yaşadığı, kendini değersiz hissetmesi, zevk yoksulluğu, özgüven eksikliği, depresyon içinde olduğu çok büyük olumsuz etki sağladığı anlaşılmıştır.

Tablo 4. Kapsayıcı Tema: Şiddete Maruz Kalmanın Nedeni İle İlgili Alt Temalar

Tema # şiddete maruz kalma nedeni		
Kategori	Kod	Çoğunluk
Şiddet görme nedeni	Karşılık verme	8
	Alkol kullanımı	4
	Kıskançlık	2
	Ekonomik sıkıntılar	2
	Kayınvalide yüzünden	6
	Çocuklar yüzünden	1

Tablo 4’den anlaşılacağı gibi aile içi şiddete maruz kalan kadınların, hangi sebeplerle şiddete uğradıkları ile ilgili soruya verdikleri cevaplarda, sebebi ne olduğu hakkında alt temalar incelendiğinde; katılımcıların 8’i karşılık verdiği için çoğunlukla ilk sırada görülmektedir. Kadınların 6’sı kayınvalide yüzünden, 4’ü alkolden dolayı, kıskançlık nedeniyle ve ekonomik sebepler alt temaları ise 2 oranı ile aynı sırayı paylaşmaktadırlar. Ayrıca bir kişi çocuklar yüzünden şiddet görme nedeninin belirtmiştir. Bazı katılımcıların konu hakkındaki görüşlerini aşağıda doğrudan aktarılmıştır:

“Ben eşimden sürekli şiddette uğruyorum. Eşim alkol bağımlısı, Sarhoş olduğunda bana ve aileme hakarete bulunuyor. Ben karşılık verdiğimde dövmeye başlıyor ve ölümle tehdit ediyor. Biz geç yaşta görücü usulü evlendik ve 3 yaşta bir çocuğumuz var, her kavgamızda oda paniğe kapanır” (K1: 44 yaşında, evli, lisans, çalışmıyor).

“Şiddet görmemin sebebi, evliliğimizin ilk başlarında maddi sıkıntılarımız oluyordu ve eşim zaman zaman gerginlikten dolayı şiddete başvuruyordu. Daha

sonralar çocuklar doğduktan sonra onlarla ilgili anlaşmazlıklarımız oluyordu. Tabi ki her tartışmamızda bende ona sözel şiddette bulunuyorum ve eşim öfkelenip şiddet uyguluyor” (K2, 33 yaşında, lisans, çalışmıyor).

“Eşim tarafından şiddete uğradığım nedeni, çoğu zaman söz dinlemediğim veya hemen karşı durduğum için oluyor. Bence erkeğin karşısında kadın susarsa erkek kendini haklı bulmaktadır ve daha da şiddete başvuruyor” (K7, 30 yaşında, çalışmıyor).

Ayrıca katılımcılarla yapmış olduğumuz görüşme sırasında, karşılık verdikleri için şiddete maruz kaldıklarını söyleyen kadınların, erkeğin kadına şiddet uyguladığını, kadının üzerinde terbiye etmek amaçlı şiddete başvurma hakkının olduğuna inandıkları nedeniyle şiddet uyguladıklarını ve eşlerine karşılık vererek şiddet uygulamalarına kendilerinin sebebiyet verdiklerine inanıyorlar.

“Şiddet bazen benim davranışlarımdan dolayı da ortaya çıkabiliyor yani eşimin karşısında inat tavırlarımla onu sinirlendirip ve tahrik ettiğimi düşünüyorum” (K10, 37 yaşında, lise mezunu, çalışmıyor).

Katılımcılar erkeğin tarafından şiddete maruz kalmanın en büyük nedenin kadının kendisini erkekle eş değer görüp, karşısında konuşması olarak algılamaktadır.

“Eşimle benim yaş farkımız var. Evliliğimizin ilk gününden kendisine tabi olmamı istiyor. Davranışları yanlış olsa da kendini doğru ve haklı biliyor. Onun inancında kadın kocasının karşısında her zaman boyun eğmelidir ve kendini savunduğunu bile saygısızlık algılıyor. Bende karakterimden dolayı baskıyı kabullenemiyorum, hemen tepki veriyorum ve ardından eşim öfkelenip şiddet uyguluyor” (K15, 35 yaşında, lisans, çalışıyor).

Topluma hâkim olan ataerkil inançlar, bu şiddeti erkeğin doğasında var sayarak meşrulaştırmaya çalışmakta, bazen de ahlaki ve onurlu bir renk vermektedir. Bu inançlar, çocukluklarından beri İranlı erkek ve kadınların zihinlerinde o kadar derin kök salmıştır ki, eğer bir kadın veya kız çocuğu bu şiddete direnirse, çevredekiler ve akrabaları tarafından kendisine verilen daha sert tepkiler ve eleştirilerle karşılaşacaktır. İranlı ailelerin kültürel tutumları ve şiddetinin oluşturduğu koca-babanın isteklerinden kadın ve çocukların hoşgörü ve itaatine dayalı olarak değerlendirilmektedir. Sonuç olarak çoğu kez şiddete uğrayan kişi üzerindeki baskıyı anlamıyor ama ne gariptir ki kadınlar bu konuyu erkeklerden daha fazla haklı çıkarıyor.

Dolayısıyla şiddeti uygulayan kişiyi bu durumdan sorumlu tutmak yerine, sebebiyet tanıdıkları için kendilerini şiddetin kaynağı algılıyorlar. Bazı kadınlar şiddet uygulayan eşlerini kendilerinden daha masum görüp, tepki vermemiş olsalar, kendilerine şiddet uygulamayacaklarını düşünüyorlar. Oysa aynı kadınlar, ara sıra kendilerini korumak için fiziksel değil sözlü şiddet kullanarak kendilerini korumaya çalışıyor olduklarını belirtmişler.

Genel olarak kadının da erkeğin kendisine farklı sebeplerle de olsa şiddet uygulama hakkının olduğuna inandığı, bu sebep ile de kadının erkeği şiddette başvurmasından dolayı, olumsuz değerlendirmesini, toplumsal sorumluluğunu yerine getirmesine inandıklarını gördük. Bu inanç da aile içi şiddetin sürmesine son derece etki sağlamaktadır.

Tablo 5. Kapsayıcı Tema: Şiddete Maruz Kalan Kadınların Yardım Aldıkları Yerler İle İlgili Alt Temalar

Tema #şiddet gördüklerinde yardım talepleri		
Kategori	Kod	Çoğunluk
Şiddet gördüğünde yardım istediği herhangi bir yer	Aile	11
	Akraba	0
	Komşular	0
	Polis	0
	Hiç kimse	4

Tablo 5’te görüldüğü üzere şiddete maruz kalan kadınların yardım aldıkları yerleri ile ilgili alt temalara bakıldığında, kadınların 11’i aile ’den yardım aldıklarını belirtmiştir. Bununla birlikte katılımcıların 4’ü ise şiddet gördüğü zaman hiç kimse den yardım almamıştır. Kadın katılımcılardan bazılarının bu konudaki görüşlerini aşağıda alıntı yapılarak yer verilmiştir:

“Eşimin ailesinden birkaç kez yardım istedim ve durumu onlarla paylaştım ama onlarda dedi her ailede böyle olaylar yaşanabiliyor, normaldir, eğer çocuğunuz olursa her şey düzene girer. Oysa eşimin davranışlarında pek bir değişiklik olmadı daha da kötüleşti. Sonralar kendi aileme durumu anlattım, onlarda başlarda bana inanmadılar

ve hatta benim kıskırttığımı söylediler. Sonra kaç kez evimi terk edip aileme sığındığımda ve onlar her şeye şahit oldular ve artık bana inandılar ama boşanmayı kabul etmiyorlar. Böylelikle evliliğimi devam ettirmek mecburiyetindeyim” (K1, 44 yaşında, lisans, çalışıyor).

“Şiddet gördüğümde babam ve diğer aile üyelerinden yardım istedim ama babam önceden eşimle evlendiğime karşı olduğunu söyledi. Her defa durumu anlattığımda dedi ben sana ilk başta onunla evlenmeni istemediğimi söylemiştim, işte kendi düşen ağlamaz diye durumumu çok ciddiye almadı. Ben 3 aylık bebekken annem de şiddetten dolayı intihar etmişti. Bazen eşimin baskıları yüzünden kaç kez intiharı düşündüm” (K9,39 yaşında, okuryazar değil, çalışmıyor).

Katılımcıların çoğu, aileleri kadının maruz kaldığı şiddetten başarısızlıklarını sorumlu tuttuklarından, şiddeti artıran başka bir faktör olarak kendi ailelerini tanımladılar. Menşe aileler, eşlerden kocalarına dönmelerini, onlara saygı duymalarını ve beklendiği gibi davranmalarını istemişlerdir.

“İlk başlarda eşimin ailesinden yardım istedim ve durumu anlattım, çünkü ailesi eşimi uyarır diye düşündüm. Maalesef bu konuda eşimin hiçbir davranışında değişiklik olmadı ve olumlu sonuca varamadığımı anladım” (K3, 34 yaşında, lisans, çalışmıyor).

“Eşim çok kıskançtır. Mesela akraba ve arkadaş ortamında erkeklerle samimi davrandığımda hatta dayımla tokalaştım diye şiddet uyulup ve beni kaç kere dövmüştür. Bende durumu eşimi uyarmak için kayınvalidem ve kendi annem ile paylaştım. Onlarda bazı erkekler işte böyle olur, daha yeni evlenmişsiniz, seni sevdiğinden seni kıskanıyor diye her zaman ki gibi geleneksel inanç yüzünden erkeği haklı buldular” (K5, 36 yaşında, lise mezunu, çalışmıyor).

Kadınların çoğu, şiddete uğradıkları zaman ailelerinden yardım aldığını söylemiş olması, şiddete uğrayan kişinin, şiddet uygulayan kişinin ceza almasından daha fazla, şiddetin devam etmesini önlemek istediğini göstermektedir.

Çalışmamızda Görüşme yaptığımız kadınlar, aile içi şiddete uğradıklarında, aileden yardım aldıklarında, bu kişilerin şiddet uygulayan kişiyi uyardıkları için, belirli bir zaman için bile olsa şiddetin engellemesini ortaya koymaktadırlar. Böyle bir istenmeyen durumda, aileleri dışında kişilerin de bu durumu duymadığından daha tercih edilir bir durumun ortaya çıktığına inandıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 6. Kapsayıcı Tema: Kadınların Şiddet Görmesine Rağmen Evliliği Sürdürme Nedenleri

Tema# Yardım Talep Etmeme nedeni		
Kategori	Kod	Çoğunluk
Şiddet görmeye rağmen yardım istememe nedeni	Ailem dağılmasın	7
	Başkaları duymasın	5
	Ne yapacağımı bilmedim	3
	Belki bir daha yapmaz	3
	Korktum	0

Tablo 6’da görüldüğü gibi kadınların şiddete maruz kaldıklarına rağmen evliliği sürdürme nedenleri sorulduğunda 7 kadın çoğunlukla ailesinin dağılmasından korkup, 5 kişi başkalarının duymasını istemediği için, 3 kişi ne yapacağını bilmediği ve diğer 3 kişi ise belki bir daha yapmaz diye şiddeti bir tür kabullendikleri görülmektedir. Katılımcılardan bazılarının görüşlerini doğrudan alıntı yapılarak aşağıda aktarılmıştır:

“Ben eşim tarafından şiddet gördüğümde, gerçekten kendimi çok kötü hissediyorum, hakarete uğradığımı ve küçüldüğümü düşünüyorum. Ama evliliğimizin zarar görmesini istemediğim için uyum sağlamak zorundayım ve zaman geçtikçe her şeyin iyi olmasını umuyorum. Aslında evliliğimiz ilk günlerinde küçük bir çatışmayla evi terk edip veya boşanmayı düşünüyordum ama çocuklar doğduktan sonra bir an öfkeyle karar vermek evliliğe zara verebilir diye düşünüyorum.” (K3).

“ Çoğu zaman eşim sözel şiddet uyguladığında, hemen karşılık veriyorum. Bence ciddi sorun ve özellikle fiziksel şiddet olmadığı için olayı büyütmemek gerek. Bazen de eşimle sorunları kendi aramızda çözüyoruz. Yani ufak bir sorun için ailem ve özellikle çocuklarım perişan olsun istemem”(K6).

“ 20 yıllık evlilikte inat ve hırçınlıktan dolayı zaman zaman şiddete maruz kaldım. Bazen de suçu kendimde gördüğüm için evliliğimi korumaya çalıştım ve hiç kimsenden yardım almıyorum. Aslında bu konuda her kesten çok çocuklarımı düşünüyorum, onların mutluluğu için yuvamı dağıtmak istemedim ” (K10).

Katılımcıların çoğu, bir daha yaşanmaması umuduyla ilk başta şiddet konusunda sessiz kalmaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar başlangıçta evlilikle ilgili

bazı görevleri yerine getiremeyerek şiddetten sorumlu hissettiklerini söylediler. Ancak, katılımcıların çoğu, nispeten küçük aksilikler nedeniyle olayı büyütme istememiş ve eşi ile kendi aralarında sorunu çözmeye çalışmışlar.

“ Ben 17 yıldır eşimin ailesiyle aynı evde yaşıyoruz. Evliliğimin başından beri eşim ailesi yüzünden her türlü şiddete maruz kalıyorum. 3 sene önce baskı ve psikolojik şiddetten dolayı aileme gittim ve ardından boşanmaya karar verdim. Maalesef kanun biz kadınları desteklemediği için boşanma süreci çok yorucu oldu. Ailemin yanında da kızımın ayrı düştüğüm için kaygıyla yaşıyordum. Artık ne yapacağımı bilmiyordum. Kızımın da psikolojisi çok bozulmuştu. Çocuğum için bir kez daha her şeye katlandım ve evliliğimin devam etmesine karar verdim. Eşimin geçmişe göre davranışlarında pek bir değişiklik olmadı, ama ben yine de çocuğum için fedakârlık yapıyorum.” (K12).

Birkaç yıl önceye kadar bazı geleneksel aile yapısından dolayı erkek çocuk evlendikten sonra ailesiyle aynı evde yaşadığı sürece, erkeğin ailesi çiftlerin arasında şiddetin oluşumu ve artışına neden olan etkenlerden biridir.

“evliliğimiz ilk başından beri ailesiyle benim ailem arasında birkaç sorun yaşandı. Düğünden sonra eşimin ailesiyle bir evde yaşamaya başladık. Annesi ve kız kardeşleri evin tüm işlerin bana yaptırıyordu. Beni ve ailemi bile küçümseyip ve köle gibi davranıyorlardı. Eşim ailesinin doldurmasına gelip sık sık bana şiddet uyguluyordu. Aşırı baskı ve şiddetten dolayı boşanmaya başvurdum. Boşanma süresinde ilk çocuğumu doğumdan hemen sonra benden aldılar. Sonunda çocuğumdan ayrılamadım tekrar evliliğimi sürdürmeye mecbur kaldım. Sonralar tekrar aileme sığındım, babam vefat ettiği için annem ve kız kardeşime abim bakıyordu. Kendimi onlara yük olarak gördüm, bir daha evime döndüm. En acısı yıllardır 3 çocuğumla küçük bir bodrumda yaşıyoruz. Güçlü bir ailem olmadığı ve çocuklarımı aralıkta bırakmadığım için mecbur bu felaketi devam ediyorum” (K14).

Çalışmaya katılan kadınlara göre, şeriat kanunlarından yanlış çıkarımların, hukukun zayıflığı, şiddete uğrayan kadınlara hukuki, sosyal ve devlet desteğinin verilmemesi bu kadınları daha fazla şiddete maruz bıraktığı ve çaresiz duruma düşüren önemli faktörlerdendir.

Kadınların cevaplarına bakıldığında, şiddete maruz kalan kadının şiddet göre göre ilişkilerinin sürdürmesinin en belirgin sebep ailesinin dağılmasından gibi anlaşılabilir.

da tablodaki diğer seçenekler bir bütün olarak önem taşımaktadır. Fakat erkeklerinden şiddete uğrayan kadınların çoğu ilişkiyi düzeltme amacıyla eşini öfkeliendirdiğine neden olan davranışlardan kaçınıp ve erkeğin beklentilerini yerine getirmeye çalışmakta, tüm uğraşmalarına rağmen maruz kaldıkları şiddet sonrası tekrar kendi davranışlarında hata olup olmadığına odaklanmaktadırlar. Eşleri tarafından şiddete uğrayan kadınların farklı açılardan önem taşıyan birçok neden den dolayı şiddet sonrası yardım talep etmedikleri görülmektedir.

Tablo 7. Kapsayıcı Tema: Erkeğin Kadına Yönelik Şiddet Uygulama Nedeni

Tema # Erkeğin kadına şiddet uygulama nedeni		
Kategori	Kod	Çoğunluk
Erkeğin kadına Yönelik Şiddet uygulama nedeni	Kadını cezalandırma	4
	Erkeğin otoritesi	9
	Çocuklukta şiddete tanık olma	7
	Kadının şiddeti kışkırttığı	4
	Kadının güçsüzlük ve acizliği	11

Tablo 7’de bir erkeğin kadına yönelik şiddet uygulama nedeni alt temalara bakıldığında 11 kişi çoğunlukla kadının güçsüzlük ve acizliği, 9 kişi erkeğin otoritesi ve 7 kişi ise erkeğin çocuklukta şiddete tanık olmasının orta oranda vurguladığı görülmektedir. Bu Kadını cezalandırma ve kadının şiddeti kışkırttığı alt temaları ise 4 oran ile aynı sırayı paylaşmaktadırlar. Katılımcıların kendi ifadeleriyle konu hakkındaki görüşlerine aşağıda doğrudan yer verilmiştir:

“Bir erkeğin kadına yönelik şiddet uygulama nedeni bence aile ortamında çocukluk döneminde şiddete tanık olması ve şiddet görmesidir. Yani çocukluk döneminde ailesi tarafından şiddet maruz kalması ve şimdi öfke boşaltmasıdır. Bu durumda şiddet gören kadınlar savunmasız ve güçsüz oldukları için, erkekte bunu bilerek kadına şiddet uyguluyor” (K1).

“Şiddetin kadınla alakası yok yani şiddetin işlenmesine neden olan erkeğin egemen olduğunu ve kadını güçsüz görmesidir. Bazı erkekler de şiddete alışmışlar.

Benim eşim aile de iyi yetiştirilmemiş. Mesela anne ya babası ona bir kadınla nasıl davranılır öğretmemişler. Evde ya dışarıda önemsiz bir soruyla her şeyi benim kusurum olduğunu düşünüyor, buda aramızdaki çatışmaya neden olur ” (K2).

Bazı kadınlar erkeğin şiddet uygulama nedenini erkeğin büyüdüğü aile ortamına inanmaktadır. Ailenin kültürel zayıflığı ve erkeğin kadına yönelik bilinçsizliği şiddete başvurulmasında önemli rol oynamaktadır.

“ Kadına karşı şiddet uygulayan erkek kadını aciz görür, güçsüz görür. Çoğu erkek kendini kadına el kaldırmada haklı görüyor, özellikle de kanun erkeği bu konuda destekliyor. Bence bizim yaşadığımız toplumda kadınların destekçisi olmadığı için biz her zaman ve her yerde çaresiz durumu hissediyoruz ” (K5).

Bir erkeğin kadına yönelik şiddet uygulama ve kadının şiddet görme nedeni ile ilgili gerçekleşen görüşmelerde de anlaşıldığı üzere kadınların daha savunmasız ve güçsüz olduğu, hayatında bazı etkenlerden dolayı sustuğu ve aciz olduğu, bu nedenle erkeğin şiddet uyguladığı hatta şiddeti arttırdığı dile getirilmektedir. Şiddet erkeğin kendinden kaynaklandığı için kadına yönelik şiddet uyguladığı öne çıkmaktadır. Yani şiddeti fitrat gereği içlerinde olduğu ve erkeklerin kadınlardan daha fazla saldırgan olduğunu algısının araştırmaya katılan kadınlarda hâkim olduğunu görebiliriz.

“Kadınlar şiddet görüp susuyorlar yani bir türlü kabul edip ve hayatlarında bazı faktörlerden dolayı şiddete uyum sağlamaktadırlar. Aslına kadınlar kendileri de şiddetin cezalandırma olduğunu düşünüp ve çoğu erkeği haklı buluyorlar. Bazı durumlarda da kadın destekleyen kimse veya sığınacak yeri olmadığı için şiddete katlanmak zorundalar” (K9).

“Bence bir erkeğin şiddete başvurma nedeni, eşinin davranışlarında bir türlü kontrol sağlama ve bir şekilde kadının üzerinde baskı oluşturmaktadır. Bu erkeğin güç göstermesi, öfke boşaltması ve kadını tabi tutmak veya cezalandırmaktır. Bazen kadın yaşadıklarını şiddet olarak bilmiyor. Sadece fiziksel şiddeti şiddet olarak görür. Sadece, kadınların korktukça daha çok şiddet görüyor. Bezen kadınların aile içi şiddeti kabullenirler” (K13).

Kadınların bir erkeğin kadına yönelik şiddet uygulama nedeni ile ilgili soruya yanıtları analiz ettiğimizde, katılımcılar şiddet oluşumunu erkeğin aile ortamında şiddete tanık olması veya erkeğin davranışını etkileyen dış faktörler vurgulanmaktadır.

“kadınların davranışları onlara karşı şiddeti doğurur. Bence erkekler kadınların karşılık verdiği ve kışkırttığı zaman şiddete başvurabiliyorlar. Konuşmayı beceremediği için ya da eşinden gereksiz beklentiler. Bazı kadınlar diğer kadınlar veya bulunduğu ortamdaki kişilerden etkilenmektedirler” (K8).

Bazı katılımcılar görüşmelerde kadınların şiddete başvurma nedenlerinden kadının karşılık vermesini vurgulayarak eşine itaatsizliği karşısında erkeğin ona haddini bildirme amacıyla fiziksel ya da sözel şiddet olarak belirtmektedir. Özellikle Hoy gibi Türk toplumunda genel anlamda bir yanlış var oda kadın kendisi şiddeti kışkırttığı görüşüdür. Ayrıca kadın üzerinde şiddeti erkeği haklı bulma eğilimleri kadınlar arasında bir inanç olduğu göstermektedir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

İran’da da diğer ülkeler gibi halen temel insan hakları ihlali olarak devam eden kadına yönelik şiddet, kadının fiziksel ve psikolojik sağlığına zarar veren, sosyal, ekonomik, kültürel statüsünü ve bu alanlarda ilerlemesini engelleyen ciddi bir toplumsal sorundur. Şiddet mağduru kadın şiddet sonrası beden, ruh ve sosyal açıdan son derece negatif şekilde etkilenmektedir. Kadına yönelik aile içi şiddet küresel bir olgudur ve utanç, namus ve korku gibi nedenlerle çoğu durumda bundan kaçınılmakta ya da saklanmaya çalışılmakta ve bazen de kadınlar bunu dile getirirse çevrelerindeki kişiler tarafından suçlanmaktadır. Bu sorun, kadınların hayatta daha sabırlı olamadıkları için kendilerini daha fazla suçlu hissetmelerine ve hayatı kendileri ve çocukları için acı hale getirmelerine neden olmaktadır. Bu nedenle kadınlar aile içinde her türlü şiddete maruz kalmakta ve artık sabrı kalmayınca ve pes etmeye kadar katlanmaktadır.

Bu şiddeti önlemek için toplum içinde farkındalığın artırılmasında merkezi bir rol oynamaktadır. Bu konuyu açıkça tartışmak, toplumun kadına yönelik şiddete karşı hoşgörüsünü azaltmanın bir yoludur. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin önlenmesi için hangi müdahalelerin en etkili olduğuna dair bilgi hâlâ sınırlıdır, ancak bu bilginin oluşturulmasında belgeleme ve değerlendirme kilit unsurlardır ve net tanımlar bunda önemli bir unsurdur.

Bu çalışma; İran’da yaşayan, şiddet mağduru evli kadınların kadına yönelik şiddet algısını tespit etmek amacıyla 20 yaş ve üzeri kadın çalışmamıza katılmıştır. Bu çalışmada, kadına yönelik şiddet esaslı sorunlardan hareketle evli kadınlara uygulanan görüşmeler sonucunda, kadınların evlilik sürecinde şiddete maruz kalabildikleri ve şiddete görme sıklıkları, şiddet türleri ve şiddet mağduru kadınların algı ve deneyimleri belirlenmeye çalışılmıştır. Elbette çalışma nitel temalı olduğundan elde edilen verilere dayanarak genellemelere ulaşmak doğru olmayacaktır. Ancak çalışmanın İranlı kadınların kendilerine yönelik erkek şiddetini nasıl yorumladıkları hakkında bize bir fikir verdiğini de belirtmek gereklidir.

Bu çalışmada nitel veri analizi kullanılmıştır. Nitel veri analizi kısmında evli olan 15 katılımcı kadınla 10 sorulu olmak üzere ön bilgi amaçlı olan görüşme formu kullanılmıştır. Kadınlarla yüz yüze görüşme yapılmış ve kadınların şiddete yönelik algı ve tecrübeleri, yaşam hikâyeleri dinlenerek ilgili bilgilere ulaşılmıştır. Kadınların eğitim

seviyesi ile yaşanan şiddet farklı algılanmaktadır. Çalışmaya katılan kadınların her ne kadar eğitim seviyeleri, maddi durumları ve yaşadığı sosyal ortam birbirinden farklı olsa da çoğu hayatının bir döneminde şiddet görmüş ve görmeye de devam etmektedirler.

Çalışmamıza katılan kadınlar şiddeti kendi bakış açısıyla algılayabildikleri ve özellikle şiddet denildiğinde ilk akla gelen ve diğer şiddet biçimlerinden fiziksel şiddeti ön plana çıkardıkları ancak sözel ve psikolojik şiddete maruz kaldıkları görülmektedir. Genellikle fiziksel şiddetle birlikte sözel ve psikolojik şiddette en az fiziksel şiddet kadar daha ağır hislere yol açtığı vurgulanmış olup, dış görünüş ile ilgili aşağılayıcı sözlerin şiddet olduğu, erkeğin bağırması bile şiddet olarak algılanan, kadının ailesine hakaret de verilen örnekler arasındadır.

Çalışmamız kapsamında görüşmelere katılan kadınların en çok şiddete maruz kalma sebeplerinden ilk sırada kadının erkeğe “karşılık verdiği” gelirken ikinci sırada “kayınvalide yüzünden” yer almıştır. Bunula birlikte Alkolden dolayı, kıskançlık nedeniyle orta oranda takip etmektedir. “Ekonomik sebepler” ve “çocuklar yüzünden” kadınların şiddet görme nedenini ise daha az oranda paylaşmaktadır. Bu sonuçlara göre katılımcı kadınların şiddet görme nedenlerinin daha çok kendilerinden kaynaklandığı vurgulanmıştır. Kadınların cevaplarına baktığımızda, çoğu kadının şiddete maruz kaldığında bu durumu mutlaka kadının davranışından kaynaklandığına inandığı vurgulanmıştır.

Şiddet gören kadınlar en başta daha çok ailelerinden yardım istediği görülmektedir. Genellikle şiddetin boyutu küçük olduğunda, uyarma amacıyla erkeğin ailesinden yardım istediğini söyleyenler bu grubu oluşturmaktadır. Görüşmeler sırasında, zaman zaman aile içi şiddete uğrayan kadınlar şiddetin daha büyük boyutlara taşınmasını engellemek için kendi ailelerinden yardım istediğini de gözlemledik..

Çalışma grubumuzdaki çoğu kadınların şiddete maruz kaldıklarına rağmen, ailem dağılmasın ve başkaları duymasın diye şiddete uğradıklarında bir yerden veya bir kişiden yardım talep etmediğini belirtmektedirler. Şiddet gören evli bir kadının boşanma kararı almasının zor olduğu, bunun sebebinin ise çocukları, aile tarafından baskısı, maddi yetersizliği ve toplumda boşanmış kadının olumsuz algılanması anlaşılmıştır. Şiddet göre göre yardım istemediğini söyleyenlerin hangi neden ile şiddet uğradıkları halde yardım almamalarının sebepleri araştırılmalıdır. Kadınların, neden şiddete maruz

kaldıkları halde yardım istemediklerinin ortaya konulması ve üzerinde çalışma yapılması gerekmektedir.

Kadınların bir erkeğin kadına yönelik şiddet uygulama nedenine ilişkin sorulara verdikleri cevaplar analiz edildiğinde erkeğin kendisinden veya dış etkenlerden kaynaklandığını vurgulanmıştır. Kadının güçsüzlük ve acizliği, Erkeğin otoritesi, çocuklukta şiddete tanık olması, erkeğin aile tarafından yetiştirme tarzı, kadını cezalandırması gibi faktörler kadınlarda şiddet algısını oluşturduğu görülmektedir. Yaptığımız görüşmelerde bazı kadınların kadının erkeği şiddete tahrik etmesi ve erkek haklı olduğu zaman şiddeti hak etmesinin bir gerekçesi olarak belirtmektedirler. Katılımcıların cevapları incelendiğinde, kadına karşı şiddette özellikle erkek vurgusu ön plana çıkmaktadır. Genel duruma baktığımızda erkeğin şiddet uygulama nedeni erkeğin genetik olarak özellikler kadına göre daha şiddete meyilli olduğu algısı dikkat çekmektedir.

Çalışmamızın öne çıkan sonuçları arasında dikkat çeken; kadınların şiddete maruz kalmalarının ve evliliklerinin sürdürmelerinin temel nedeni, çoğunlukla kadının erkeğe bağımlı olması, kadının erkeğin arkasında kalmasının gerekliliğine inanılması, kanunen toplumsal eşitsizlik tartışma götürür niteliktedir. Şiddete uğrayan kadınların eğitim düzeyi düşük olması ve ekonomik özgürlüğünün az olması kadını erkeğe muhtaç duruma düşürmektedir. Bu nedenle kadın bu durumu kabullenmek ve şiddeti normalleştirme eğilimindedir.

Çalışmamızın bulgularına göre; çalışmaya katılan kadınlarla yaptığımız görüşmeler ve edindiğimiz gözlemler sonucunda ortaya çıkan verilerden biri de kadının aile desteğinin önemli olmasıdır. Kadın aile ve yakın çevre bireyler tarafından destek alması kadının maddi ve manevi özgürleşmesini ve bulunduğu şiddet ortamından daha kolay kurtulmasını sağlamaktadır. Bir diğer önemli nokta ise İran'da kadınlar özellikle şiddet gören kadınlar için destek olabilecek kurumların yeterli olmadığı, bu kurumların kadınların problemlerini önemsemediği, uzun vadede kadınlara destek verebilecek bir alt yapının olmadığı saptanmıştır. Mesele sadece kadının eşi tarafından şiddet görmesi değil, bunun da ötesinde temel sorun kadının ataerkil bir toplum yapısı içinde yönlendirilmesidir. Kadın bu otorite sistemin içinde erkek egemen toplum tarafından

biçimlenmektedir. Genel anlamda evli veya bekâr durumun da bile şiddete uğramaktadır.

Birkaç yıl önce İran'da aile içi şiddet olgusuna dikkat çekildiğinden bu yana çeşitli kişi ve gruplar bu alanda araştırmalar yapmaktadır. Günümüzde İran'da şiddete uğrayan kadınlar konusuna vurgu yaparak aile içi şiddet alanında birçok araştırma yapılmıştır. Bilimsel altyapı ve kişilerin farklı uzmanlık alanları baktığımızda, araştırmalar kuramsal çerçeve, araştırma yöntemi, veri toplama tekniği, veri analizi ve sonuçları açısından birbirinden farklılıklar göstermektedir.

Bunun dışında mevcut araştırmalar şiddetin mekanizmasına ve iç dinamiklerine cevap vermemektedir, karı-koca arasındaki tezat ne ölçüde şiddete yol açtığı net değildir. Ayrıca şiddetin yeri, zamanı ve sebebi nedir, aile içinde erkek şiddetine kadınların tepkisi nasıldır, şiddet uygulayan kişi veya mağdurların cezası nelerdir, şiddetten kurtulmak için kadınlara hangi imkânlar sunulmaktadır ve çok önemli olan onlarca başka soru şiddetle mücadele için bilinmesi gerekmektedir. Bu şekilde diğer bireysel ve ailevi değişkenler aile içi şiddet üzerinde etkili faktörler olarak değerlendirilebilir. Ancak yapısal olarak erkeklerin şiddet uygulamasına izin veren ve mevcut tüm imkânları kapatarak mağdurdan şiddete müsamaha göstermesini talep eden bir toplumda, sadece bireysel ve ailevi faktörleri vurgulamak mümkün değildir. Aksine, bu faktörler daha çok toplumun şiddet içeren yapısını teşvik eden unsurlar olarak görülmektedir.

Bu araştırmalar bazı faktörler hakkında şiddet olgusuna dair bilgi aktarmış olsa da, ancak toplumun yapısı ve şiddet yaratmadaki rolü ihmal edildiğinden ve aile içinde de eşitsiz konumlar oluşturan bu toplumsal yapı incelenmediğinden, sonuçlar aile içindeki erkek veya kadının uygunsuz davranışlarıyla sınırlı kalmaktadır.

İçinde bulunduğu toplum yapısına dikkat edilirse İran toplumu:

1. Aileyi özel bir ortam olarak görür.
2. Toplumda ve ailede erkeklere kadınlardan daha fazla güç verir.
3. Erkeklerin üstün konumlarını korumak için hafif cezalandırılmaları düşünülerek bu gücün kullanımına izin verilir.

4. Cinayet gibi aşırı şiddet uygulandığında, şiddet uygulayanların cezası çok ağır değil, hatta toplum nezdinde şiddete müsamahadan bahsedebiliriz.

5. Hem toplumsal boyutta hem de alt boyutlarda kadına sunulan olanaklar yetersizdir. Örneğin, tüm araştırmalarda kadınlara yönelik destek ya da sığınma evlerin oluşturulması talepleri gündeme gelmesi ve bu araştırmalardan yaklaşık on yıl sonra, neden sığınma evler kurmak için herhangi bir adım atılmadığına ve şimdiye kadar girilen bazı çabaların da başarısız olduğuna şahit olmaktayız.

Yukarıda bahsettiğimiz problemler sadece İran araştırmalarında değil, Batı araştırmalarına ve bazı durumlarda onların bilgi zenginliğine bakıldığında da aynı belirsizlikler görünmektedir. Bu nedenle şiddetin ortaya çıkışını etkileyen bireysel ve ailevi faktörleri incelemeye çalışmak yerine toplumsal şiddet olgusu üzerine daha fazla odaklanılması gereklidir. İlk etapta araştırmalar kapsamında İran'da şiddet olgusunun iç dinamikleri ve aile içinde neden ve nasıl uygulandığı, kadın ve erkeklerin buna tepkisi, kurumların tepkisi, bununla başa çıkmanın mevcut yolları bilinmeli ve aynı zamanda erkeklerin kadınlara ve çocuklara şiddet uygulamasına izin veren toplum yapısına dikkat çekilmelidir.

Bazı araştırmalarda kadınların şiddete uyum sağlama olgusundan bahsedilmiştir. Strauss'un vurguladığı noktaya dikkat edersek “şiddet şiddeti üretir” (Ezazi, 2009: 82). Bu yüzden kadınların aile içi şiddeti kabullenmesi, toplumda eşitsiz bir güç yapısının varlığı nedeniyle toplum ve aile düzeyinde şiddetin artmasına neden olacağını ve yapısal şiddetin artmasının bir kez daha her iki alanda da şiddet normunu yükselteceğini görmekteyiz.

Çözüm Önerileri

Yapılan araştırmalara ve bu araştırmanın sonuçlarına göre aile içinde kadına yönelik şiddetle mücadele için kültürel ve sosyal alanda temel önlemlerin alınması önemli görünmektedir. Bu nedenle, aşağıdaki öğeler önerilmektedir:

Kültürel tutum ve inançlarda değişim

Sonuçların gösterdiği üzere, erkek ve kadın rolü hakkında birçok kalıplaşmış tutum, özellikle erkeğin rolüne dair otoriter bir algı vardır. Bu nedenle, çözümlerden biri

bu tutumları değiştirmektir. Bu, kültürel inançlara ve toplumsal yapılara karşı mücadele yoluyla yapılabilir. Bunun bağlamda da erkekleri ve kadınları eğitmek ve toplumsal cinsiyete karşı tutumlarını değiştirmek, ayrıca erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algılarını değiştirmek gerekmektedir. Bu yöntem medya özellikle gazeteler ve psikolojik danışmanlık atölyeleri aracılığıyla yapılabilir.

Kadınların okuryazarlık ve eğitim düzeyini artırmak

Okuma yazma bilmemek ve kadınların haklarının farkında olmaması kadına yönelik şiddetin başlıca nedenlerinden biridir. Ayrıca okuma yazma bilmeme ve bilinçsizlik kadınların şiddetle mücadelede yasal yolları bilmemelerine ve şiddeti tolerans etmelerinden başka bir czm olmadığı inancının nedenidir. Ayrıca kadınların cocuk yetiştirme ve aile içinde gerginliğe neden olan sorunlarla baş etme yönünde eğitim düzeylerinin ve farkındalıklarının arttırılması etkili görülmektedir. Kadınların eğitimi onlar için iş fırsatları yaratmakta ve bu da kadının aile içindeki güç kaynaklarından biri olarak ekonomik bağımsızlığına neden olmaktadır.

KAYNAKÇA

- Afary, J. (1996). *İran Meşrutiyet İnkılabı 1906-1911* (Çev. Rezayi, R). Tahran: Bistoun Yayınları.
- Aghakhani, K. (2002). "Evaluation of Physical Violence by Spouse Against Women's Referring to Forensic Medicine Center of Tehran". *Journal Of Iran University of Medical Sciences*, 9 (31) 485-490.
- Akers, R. L. (2008). "Self-control and Social Learning Theory". *Out Of Control: Assessing The General Theory Of Crime*, 77-89.
- Akıncı, S, Yavuzer, H. (2019). *Nevşehir'de Yaşayan Kadınların Kadına Yönelik Şiddet Algısı*. (Yüksek Lisans Tezi), Nevşehir: Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akkaş, İ. & Uyanık, Z. (2016). "Kadına Yönelik Şiddet". *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 6(1), 32-42.
- Amoakohene, M. I. (2004). "Violence Against Women in Ghana: a Look at Women's Perceptions and Review of Policy and Social Responses". *Social science & medicine*, 59(11), 2373-2385.
- American Psychological Association (1996). "Violence and the family: Report of the American Psychological Association Presidential task force on violence and the family P. 10". *Annals of Epidemiology*, 12(7), 525.
- Arıkoğlu, C. A. (2016). "Kadına Yönelik Şiddetin Tarihi", *Alternatif Politika*, 8(Special), 1-21.
- Ataman, M. (2009). "Feminizm: Geleneksel Uluslararası İlişkiler Teorilerine Alternatif Yaklaşımlar Demeti". *Alternatif Politika*, 1(1), 1-41.
- Bandura, A. (1986). "Social Foundations of Thought and Action". *Englewood Cliffs, NJ*, 1986(23-28).
- Başar, F., Demirci, N. (2015). "Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Şiddet". *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 2(1), 41-52.
- Başar, F. Demirci, N. (2018). "Domestic Violence Against Women in Turkey". *Pakistan Journal of Medical Sciences*, 34(3), 660.

- Bernet, W. Vnencak-Jones, C. L., Farahany, N., & Montgomery: A. (2007). "Bad Nature, Bad Nurture, and Testimony Regarding MAOA and SLC6A4 Genotyping at Murder Trials". *Journal of Forensic Sciences*, 52(6), 1362-1371.
- Bingöl, İ. (2022). "Sosyolojik Suç Teorilerine Kuramsal Bir Yaklaşım: Sosyal Süreç Teorileri". *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (Busbed)*, 12(24), 640-652.
- Bölükbaşı, Ö. (2015). 6284 sayılı ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesine dair kanun kapsamında kadının ve aile bireylerinin korunması. Yetkin Yayınları.
- Candan, A. K, & Can, Y. (2021). "Evli ve Bekâr Kadınların Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutum ve Deneyimleri". *Turkish Studies-Social Sciences*, 16(3), 1103-1125.
- Catalano, S., Smith, E., Snyder, H., & Rand, M. (2009). *Female victims of violence* (NCJ 228356). Washington, DC: US Department of Justice, Office of Justice Programs, Bureau of Justice Statistics.
- Carroll, J. C. (1980). A Cultural Consistency Theory of Family Violence in Mexican-American and Jewish Subcultures. *Social Causes of Husband-Wife Violence*, 68-81.
- Çavdar, A. Boyacıoğlu, İ. (2019). "Sosyal Psikolojik Bakış Açısından Feminist Kimlik: Türkiye İncelemesi". *Nesne Dergisi*, 7(15), 282-300.
- Danesh, P. (2017). Kadına yönelik aile içi şiddetin sosyolojik analizi ve evdeki güvenlik duygusuyla ilişkisi (Miyana 18-54 yaş arası kadınlar örneği). İran'ın Sosyal Sorunlarının Stratejik Araştırmaları, 6(1), 47-72
- Delriş, B. (1375). *Zen Der Dore-Yi Kaçar*. Tahran: Sazman-i Tabligat-i İslami Yayınları.
- Demirdağ, M. F. (2017). "Küreselleşme ve Feminizm Üzerine Bir Araştırma". *Sosyolojik Düşün*, 2(1), 55-63.

- Derakhshanpour, F. Mehboobi, H. (2014). "Bender Abbas'ta Kadınlara Yönelik Aile İçi Şiddet Yaygınlığı", *Gorgan Tıp Bilimleri Üniversitesi Bilimsel Dergisi*, 61 (23), 641-696.
- Dixon, L., & Browne, K. (2003). The heterogeneity of spouse abuse: A review. *Aggression and violent behavior*, 8(1), 107-130.
- Dobash, R. E., & Dobash, R. P. (1988). Research as social action: The struggle for battered women. In K. Yll & M. Bograd (Eds.), *Feminist perspectives on wife abuse* (pp. 51–74). Sage Publications, Inc.
- Donert, C. (2013). "Women's Rights in Cold War Europe: Disentangling Feminist Histories". *Past & Present*, 218(suppl_8), 180-202.
- Ebadi, Ş. (2002). *İran İslam Cumhuriyetinde Kadın Hakkı*. Tahran: Ganje danesh yayınları.
- Ellsberg, M. Caldera, T. Herrera, A. Winkvist, A. & Kullgren, G. (1999). "Domestic Violence and Emotional Distress Among Nicaraguan Women: Results From a Population-Based Study". *American psychologist*, 54(1), 30.
- Ezazi, Ş. (2002). *Domestic Violence or Beatings of Women*, Tehran: Sally Publishing.
- Ezazi, Ş. (2001). *Family of Sociology*, Tehran: Roshangaran Publications and Women's Studies.
- Ghahari SH et al (2009). "Prevalence of Spouse Abuse, and Evaluation of Mental Health Status in Female Victims of Spousal Violence in Tehran". *Iranian Journal Of Psychiatry And Behavioral Sciences*. 3(1) 50-56.
- Garcia, C. Heise, L., Jansen, H. A., Ellsberg, M., & Watts, C. (2005). "Violence Against Women". *Science*, 310(5752), 1282-1283.
- Garcia-Moreno, C., Jansen, H. A., Ellsberg, M., Heise, L., & Watts, C. H. (2006). "Prevalence of Intimate Partner Violence: Findings From the WHO Multi-Country Study on Women's Health and Domestic Violence". *The lancet*, 368(9543), 1260-1269.
- Geçit, B. (2013). "John Stuart Mill'de Kadının Toplumsal Konumu". *Beytulhikme An International Journal Of Philosophy*, 3(2), 105-127.

- Ghazi Tabatabai, M. Tabrizi, M. AR Marjai SH (2004). *Studies On Domestic Violence Against Women*. Tehran: Office of public affairs, ministry of interior affairs. Center of Women and Family Affairs, Presidency of The Islamic Republic of Iran. persian.
- Gelles, R. J. (1997). *Intimate Violence in families*. Sage Publications.
- Gelles, R. J., & Straus, M. A. (1979). "Violence in the American Family". *Journal of Social Issues*, 35(2), 15-39.
- Giancola, P. R., Saucier, D. A., & Gussler-Burkhardt, N. L. (2003). "The Effects of Affective, Behavioral, and Cognitive Components of Trait Anger on the Alcohol-Aggression Relation". *Alcoholism: Clinical and Experimental Research*, 27(12), 1944-1954.
- Gülbahar, S. (2012). Toplumsal cinsiyet ve şiddet. Ankara Üniversitesi, 3.
- Godenzi, A. (1999). "Style or Substance: Men's Response to Feminist Challenge". *Men And Masculinities*, 1(4), 385-392.
- Goode, W. J. (1971). "Force and Violence in the Family". *Journal of Marriage and the Family*, 624-636.
- Gökkaya, V. Ayan: (2017). "Sosyal Öğrenme Kuramı ve Aile İçi Şiddet". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(48), 389-394.
- Haist: A., Wilson, J. F., Lineberry, M. J., & Griffith, C. H. (2007). "A Randomized Controlled Trial Using Insinuated Standardized Patients to Assess Residents' Domestic Violence Skills Following a Two-Hour Workshop". *Teaching and Learning In Medicine*, 19(4), 336-342.
- Heise, L. L. (1998). "Violence Against Women: An Integrated Ecological Framework", *Violence Against Women*, 4(3), 262-291
- Hamtpour, B., Mohseni, RA, Amir Mozaheri, A. M. (2018). "Investigating the Relationship between Social Violence and Violence Against Women in Cyber Space (Case Study: Women 20-45 years old in Tehran)". *J Soc Res*, 38(10), 36-5.

- Herring: C. (2002). "Gender Violence: Recognizing and Resisting Abuse in Online Environment". *Asian Women*, 14, 187-212.
- Hoffman, K. L. Demo, D. H. Edward, J.N. (1994) "Physical Wife Abuse in Non-Western Society: An Integrated the Oretical Approach", *Journal Of Marriage And The Family*, 56, 131-146.
- Hotaling, G. T., & Sugarman, D. B. (1990). "A Risk Marker Analysis of Assaulted Wives". *Journal of Family Violence*, 5(1), 1-13.
- Jewkes, R. (2002). "Intimate Partner Violence: Causes and Prevention". *The lancet*, 359(9315), 1423-1429.
- Kar, M. (2000). *A Study On Violence Against Women In Iran*, Tehran: Roshangaran Publications and Women's Studies.
- Kelmendi, K. (2015). "Domestic Violence Against Women in Kosovo: A Qualitative Study of Women's Experiences". *Journal of interpersonal violence*, 30(4), 680-702.
- Keskin, F., Uluşan, A. (2016). "Kadının Toplumsal İnşasına Yönelik Kuramsal Yaklaşımlara Dair Bir Değerlendirme". *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (26), 47-68.
- Kimmel, M. S. (2002). "Gender Symmetry" in Domestic Violence: A Substantive and Methodological Research Review". *Violence against Women*, 8(11), 1332-1363.
- Kocacık, F., Çağlayandereli, M. (2009). "Ailede Kadına Yönelik Şiddet: Denizli İli Örneği". *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 24-43.
- Krantz, G. Garcia-Moreno, C. (2005). "Violence Against Women". *Journal of Epidemiology & Community Health*, 59(10), 818-821.
- Kordi, R., Jamshidi, F., Limoei, F., Hosseinibehbahani: F. (2019). Assessment of the Causes of Wife Abuse Referred to Legal Medicine Organization in Khozestan Between the Years 2016_2017. *Jundishapur Sci Med J*, 18(1), 59–69.
- Levinson, D. (1988). "Family Violence in Cross-Cultural Perspective". In *Handbook of Family Violence* (pp. 435-455). Boston, MA: Springer.
- Lorenz, K. (1966). *On Aggression*, New York: Bantam Book.

- Malek afzali, H . (2004). Surveying Domestic Violence against Women in Isfahan. *Medical Sciences Journal Of Islamic Azad University*, 14 (2) 63-68.
- Moazami, SH. (2004). "Reaction Against Violence, Protection of Women Against Domestic Violence", *Social Welfare*, 3(13), 223-250.
- Gök, M. (2016). KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN KURAMSAL TEMELLERİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ. *Electronic Turkish Studies*. Winter2016, Vol. 11 Issue 2, p451-472. 22p.
- Melik zade, M. (1363). *Tarihi-İ İnkılabı Meşrutiyet-İ İran*. Tahran: İlmi Yayınları
- Molla verdi, Ş. (1999). "Causes and Roots of Violence Against Women", *Journal Of Women's Rights*, Second Year, No. 10, 59-72.
- Nahit, A. (1360). *Zenan-İ İran Der Jonbeşe Meşruta*, Tebriz: İhya Yayınları.
- Nategi, H. (1358). *Negahi Be Barhi Neveşteha ve Mobarezat-İ Zenan Der Dore-Yi Meşrutiyet*. Cuma Yayınları.
- Özsöz, C. (2008). "Kültürel Feminist Teori ve Feminist Teorilere Giriş". *Sosyoloji Notları*, 6, 51-55.
- Pico-Alfonso, M. A, Garcia-Linares, M. I, Celda-Navarro, N, Blasco-Ros, C., Echeburúa, E, Martinez, M. (2006). "The Impact of Physical, Psychological, and Sexual Intimate Male Partner Violence on Women's Mental Health: Depressive Symptoms, Posttraumatic Stress Disorder, State Anxiety, and Suicide". *Journal of Women's Health*, 15(5), 599-611.
- Ritzer, G. (1995). *Sociological Theories in The Contemporary Era*", Translated By Mohsen Thalasi. Tehran: Scientific Publication.
- Sansariyan, E. (1384). *Conbeş-i Hukuk-i Zenan Der İran*. (Çev. Ahmedi, N). Tahran: Ahteran Yayınları.
- Saravanan: (2000). "Violence Against Women in India", *Institute of Social Studies Trust*, 1-7, 53-64.
- Simpson, T. L., & Miller, W. R. (2002). "Concomitance Between Childhood Sexual and Physical Abuse and Substance use Problems: A Review". *Clinical Psychology Review*, 22(1), 27-77.

- Straus, M. A. (1976). *Sexual Inequality, Cultural Norms, and Wife-Beating* (pp. 151-559). Betsy Warrior.
- Straus, M. (1980). "Wife-Beating: How Common and Why?", In M. A. Straus & G. T. Hotaling (Eds.), *The Social Causes Of Husband-Wife Violence* (pp. 23-38). Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Subaşı, N., & Akın, A. (2003). Kadına yönelik şiddet; nedenleri ve sonuçları. *Toplumsal cinsiyet, sağlık ve kadın*, 231, 249.
- Şenol, D ve Yıldız: (2013). *Kadına Yönelik Şiddet Algısı- Kadın ve Erkek Bakış Açılılarıyla*. Ankara: Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları.
- Tahiroğlu, A. Bahalı, K. Avcı, A. Seydaoğlu, G. (2009). "Çocuk Psikiyatri Olgularında Aile İçi Şiddet Öyküsünün Sorgulanması". *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 10(1), 71-76.
- Tang, C. S. K. (1999). "Marital Power and Aggression in a Community Sample of Hong Kong Chinese Families". *Journal of Interpersonal Violence*, 14(6), 586-602.
- Tatlılı oğlu, K. Küçük köse, İ. (2015). "Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet: Nedenleri, Koruma, Önleme ve Müdahale Hizmetleri". *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 13(4), 194-209.
- Uluocak: Göklü, G. Bilir, O. (2014). "A Strategic Starting Point for the Elimination of Violence Against Women: Intimate Partner Violence Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Stratejik Bir Başlangıç Noktası: Partner Şiddeti". *Journal of Human Sciences*, 11(2), 362-387.
- Waghamode, R. H. Desai, B. & Kalyan, J. L. (2013). "Domestic Violence Against Women: An Analysis". *International Research Journal of Social Sciences*, 2(1), 34-37.
- WHO (World Health Organization), (1997). "Violence Against Women Information Pack: A Priority Health Issue". {www.document}. Available at: URL <http://www.who.int/frh-whd/Vaw/info pack> Pita guy J. and.
- Wisner, C. Gilmer, T, Saltzman, L. & Zink, T. (1999). "Intimate Partner Violence Against Women". *J Fam Pract*, 48, 439-443.

- Wolf, M. E. Ly, U, Hobart, M. A, & Kernic, M. A. (2003). “Barriers to Seeking Police Help for Intimate Partner Violence”. *Journal of family Violence*, 18(2), 121-129.
- Yetim, D., Şahin, E. M. (2005). “Aile Hekimliğinde Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım”, *Aile Hekimliği Dergisi*, 2(2), 48-53.
- Zare, Shahabadi A., Amini, K. (2010). “Investigating the Effect of Ethnicity on Violence Against Women in the City of Takab”. *Police Order Sec J;3(1):53-78*.

EKLER**EK 1. Görüşme Soruları**

Numara	Görüşme Soruları
1	Eşiniz tarafından şiddet gördünüz mü? - Şiddet gördüyseniz, hangi şiddet türlerine maruz kaldınız? -Hangi sıklıkla şiddete uğradınız?
2	Aile içi şiddet görmenizin sebebi nedir?
3	Şiddete uğradınız zaman herhangi bir yerden yardım aldınız mı?
4	Şiddet gördüğünüz zaman nerelerden veya kimlerden yardım aldınız?
5	Şiddete maruz kalmanıza rağmen neden evliliğinizi sürdürdünüz? -Sebebini açıkla mısınız?
6	Sizce bir erkek kadına karşı neden şiddet uyguluyor?
7	Bir kadın neden şiddet görür?
8	Sizce neden aile içi erkekler değil sadece kadınlar şiddet görür?

Hazırlayan

Masoumeh HAJIHOSSEINLOU

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Masoumeh HAJIHOSEINLOU
Doğum Yeri ve Tarihi	
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	
Y. Lisans Öğrenimi	
Bildiği Yabancı Diller	
İletişim	
E-Posta Adresi	
Tarih	12.01.2023